

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**STATISTICKÁ ANALÝZA
VÝVOJE CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE
SE ZAMĚŘENÍM NA LÁZEŇSTVÍ**

Bc. Kristina Buřilová

© 2011 ČZU v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Akademický rok 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kristina Buřilová

obor Veřejná správa a regionální rozvoj

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 17 odst. 2 určuje tuto diplomovou práci.

Název práce: **Statistická analýza vývoje cestovního ruchu v České republice se zaměřením na lázeňství**

Osnova diplomové práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Charakteristika ČR z hlediska řešené problematiky
5. Analýza dosažených výsledků. Vývoj vybraných ukazatelů. Rozhodující vlivy a faktory rozvoje. Postavení lázeňství v odvětví cestovního ruchu. Ekonomické souvislosti. Perspektivy. Návrhy a doporučení
6. Závěr
7. Seznam použitých zdrojů
8. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 60 - 80 stran

Doporučené zdroje:

- ČERTÍK, M.: Cestovní ruch: Vývoj, organizace a řízení. Praha: OFF, 2001. ISBN 80-238-6275-8.
- HES, A., REGNEROVÁ, M., HRUBÁ, D.: Obchodní nauka. Praha: ČZU, 2007. ISBN 978-80-213-1155-8.
- HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J.: Statistika pro ekonomy. Praha: Professional Publishing, 2002. ISBN 80-86419-30-4.
- HORNER, S.: Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času: Aplikovaný marketing služeb. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0202-9.
- INDROVÁ, J.: Cestovní ruch I. Praha: VŠE, 2004. ISBN 80-245-0799-4.
- JAROLÍMKOVÁ, L.: Postavení České republiky ve světovém cestovním ruchu. Praha: VŠE, 2008. ISBN 978-80-245-1472-7.
- KUČEROVÁ, I.: Ekonomika se zaměřením na cestovní ruch. Praha: IDEA SERVIS, 1997. ISBN 80-85970-14-7.

Další literatura bude doporučena v průběhu zpracování diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Marie Prášilová, CSc.**

Termín odevzdání diplomové práce: duben 2011

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne: 26. 1. 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Statistická analýza vývoje cestovního ruchu v České republice se zaměřením na lázeňství vypracovala samostatně pod vedoucím diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 6.4. 2011

.....
Bc. Kristina Buřilová

Poděkování

Děkuji doc. Ing. Marii Prášilové, CSC., vedoucí diplomové práce za odborné vedení a užitečné rady, které mi v průběhu zpracování práce poskytla.

**STATISTICKÁ ANALÝZA VÝVOJE
CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE SE
ZAMĚŘENÍM NA LÁZEŇSTVÍ**

**STATISTICAL ANALYSIS OF TOURISM
DEVELOPMENT IN CZECH REPUBLIC WITH
ATTENTION TO HEALING SPA BUSINESS**

Souhrn

Tématem diplomová práce je analýza vývoje jednotlivých ukazatelů lázeňské péče v České republice v letech 1999-2009 a prognóza budoucího vývoje lůžkové kapacity lázeňských zařízení a celkového počtu lázeňských hostů za následující dva roky 2010 a 2011. Literární rešerše se zabývá cestovním ruchem, jeho základní charakteristikou, trhem cestovního ruchu a současnými a budoucí trendy ve vývoji. Diplomová práce také charakterizuje lázeňství v České republice. V analytické části se diplomová práce dále věnuje postavením lázeňství v cestovním ruchu, ekonomickými souvislostmi, perspektivy lázeňství a rozhodujícími faktory, které mají vliv na rozvoj lázeňství. Dle zjištěných výsledků navrhuje doporučení na další rozvoj lázeňského cestovního ruchu.

Klíčová slova

Lázeňství, cestovní ruch, lázeňská péče, Česká republika, časová řada, prognóza

Summary

The aim of my thesis is to analyze the development of single indicators in balneological care in the Czech Republic from 1999–2009 and to give a prognosis of the future development of bed capacity of balneological hotels and the total number of balneological guests in the following two years – 2010 and 2011. The literary conclusion deals with tourism, its basic characteristics, the market of tourism and current and future trends in development. The thesis also characterises balneology in the Czech Republic. The analytical part the thesis deals with the position of balneology in tourism, economical connections, perspectives of balneology and important factors which influence the development of balneology. According to the information found, it gives a recommendation on further development of balneological tourism.

Key words

Balneology, tourism, balneological care, Czech Republic, time series, prognosis,

Obsah

1.	ÚVOD.....	10
2.	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	12
2.1.	Cíl práce.....	12
2.2.	Analýza časových řad.....	12
2.2.1.	Elementární charakteristiky časových řad.....	12
2.2.2.	Modely časových řad.....	13
2.2.3.	Teorie odhadu.....	14
3.	LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	16
3.1.	Základní charakteristika cestovního ruchu.....	16
3.2.	Vývoj cestovního ruchu.....	16
3.3.	Charakteristika základních složek cestovního.....	18
3.4.	Typologie cestovního ruchu.....	19
3.4.1.	Formy cestovního ruchu.....	19
3.4.2.	Druhy cestovního ruchu.....	21
3.5.	Služby cestovního ruchu.....	24
3.5.1.	Charakteristika služeb cestovního ruchu.....	24
3.5.2.	Klasifikace služeb v cestovním ruchu.....	24
3.5.3.	Subjekty poskytující služby cestovního ruchu.....	25
3.6.	Trh cestovního ruchu.....	27
3.6.1.	Specifické rysy trhu cestovního ruchu.....	28
3.6.2.	Faktory ovlivňující trh cestovního ruchu.....	29
3.7.	Současné a budoucí trendy ve vývoji cestovního ruchu.....	31
3.8.	Cestovní ruch České republiky.....	32
3.8.1.	Vývoj cestovního ruchu na území České republiky.....	32
3.8.2.	Postavení České republiky v mezinárodním cestovním ruchu.....	33
3.8.3.	Postavení České republiky v národním cestovním ruchu.....	34
3.8.4.	Koncepce rozvoje cestovního ruchu v České republice.....	36
3.8.5.	Přínosy členství České republiky v EU pro cestovní ruch.....	38
4.	CHARAKTERISTIKA ČESKÉ REPUBLIKY Z HLEDISKA LÁZEŇSKÉHO CESTOVNÍHO RUCHU.....	39
4.1.	Historický vývoj lázeňství v České republice.....	39
4.2.	Lázeňství a cestovní ruch.....	40
4.3.	Význam lázeňského cestovního ruchu.....	41
4.4.	Služby lázeňského cestovního ruchu.....	41
4.5.	Systém poskytování lázeňské péče.....	43
4.6.	Přírodní léčivé zdroje.....	43
4.7.	Indikační zaměření přírodních léčivých lázní.....	44
4.8.	Nejdůležitější lázeňská místa v České republice.....	45
4.9.	Charakteristika lázeňského cestovního ruchu České republiky a jeho postavení v Evropě.....	45
5.	ANALÝZA DOSAŽENÝCH VÝSLEDKŮ.....	47
5.1.	Lázeňská zařízení a lůžková kapacita.....	47
5.2.	Lůžková kapacita lázeňských zařízení dle krajů.....	49
5.3.	Regionální rozložení lázeňských míst a společenství.....	50
5.4.	Hosté v lázeňských zařízení.....	51

5.5.	Struktura pacientů v lázních	53
5.6.	Průměrná doba pobytu pacientů v lázních.....	56
5.7.	Lázeňská léčba podle indikačních skupin chorob.....	57
5.7.1.	Samoplátecká léčba.....	57
5.7.2.	Na náklady zdravotního pojištění	58
5.8.	Léčebné výkony	59
5.9.	Postavení lázeňství v odvětví cestovního ruchu	60
5.10.	Rozhodující vlivy a faktory rozvoje	62
5.11.	Ekonomické souvislosti	63
5.12.	Perspektivy odvětví.....	64
5.13.	Návrhy a doporučení na rozvoj lázeňství	64
6.	ZÁVĚR	66
7.	POUŽITÁ LITERATURA	68
8.	PŘÍLOHY	69

1. ÚVOD

Cestovní ruch je významný společensko-ekonomický fenomén, ale i účinný faktor rozvoje národních a regionálních celků. Svými ekonomickými parametry se řadí, vedle automobilového a ropného průmyslu, mezi světově nejdůležitější odvětví. Od 20. století se stal běžnou součástí životního stylu mnoha lidí, zejména ve vyspělých zemích.

Důležitým mezníkem masového rozvoje cestovního ruchu v České republice je rok 1989 díky pádu socialistické soustavy států a tím odstranění politických bariér pro cestování. Dalším významným obdobím je vstup České republiky do Evropské unie, který zjednodušil cestování a přispěl k rozvoji příhraniční spolupráce obcí a měst. V posledním období musí cestovní ruch čelit problémům, která přinášejí např. finanční krize, rostoucí nezaměstnanost, živelné pohromy nebo hrozby teroristickými útoky, ale i přesto se dynamický růst cestovního ruchu předpokládá i v nejbližší budoucnosti.

V České republice patří cestovní ruch mezi perspektivní oblasti ekonomiky a rozvoje regionálních území a to především díky výhodné geografické poloze České republiky uprostřed Evropy a množství přírodních krás a historických pamětihodností. Významným přínosem pro českou ekonomiku jsou devizové příjmy z mezinárodního cestovního ruchu, které v roce 2009 dosáhly 27 mil. Kč. Dalším ukazatelem, který dokumentuje významný přínos zahraničního cestovního ruchu pro národní ekonomiku je devizové saldo, které stále vykazuje kladná čísla. V roce 2009 byla hodnota devizového salda téměř 11 mil. Kč.

Cestovní ruch má mnoho forem a druhů. Jedním z forem cestovního je i lázeňský cestovní ruch, který je někdy zařazován do zdravotního cestovního ruchu, jelikož svým oborem zasahuje jak do zdravotnictví, tak i do cestovního ruchu.

Lázně v České republice mají dlouholetou tradici. Největší rozvoj zažívají lázně před druhou světovou válkou, kdy lázně nebyly pouze místem k léčbě a odpočinku, ale byly především centrem pro společenský život. V poslední době lázeňský cestovní ruch opět prožívá dynamický rozvoj, především v souvislosti se sjednocováním Evropy a zvyšováním a zkvalitňováním lázeňských služeb.

Lázeňství je vázáno na výskyt přírodních léčivých zdrojů, kterých má Česká republika, díky geologické stavbě, bohatý výběr a umožňuje rozmanitou nabídku i pro

náročnější klienty. Výhodou českého lázeňství je i dlouhodobá tradice, zkušenosti s lázeňskou léčbou a světová proslulost.

Prioritním významem lázeňství je přínos pro zdravotní stav obyvatel, přispívá k prevenci a léčbě nemocí, rehabilitaci a relaxaci. Z ekonomického hlediska přináší lázeňství nepochybně prospěch pro celou ekonomiku, význam má zejména pro ekonomický rozvoj lázeňských oblastí i širších regionů včetně zajištění zaměstnanosti.

Lázeňství v současné době představuje progresivní a perspektivní formu turismu a pokračující rozvoj lázeňského cestovního ruchu, zaměřeného jednak na nabídku léčebných pobytů, jednak na využívání doplňkových nabídek fitness a wellness pobytů, se předpokládá i do budoucna.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1. Cíl práce

Cílem diplomové práce je statisticky analyzovat jednotlivé ukazatele lázeňské péče v České republice a zhodnotit jejich vývoj v letech 1999 až 2009. Úkolem řešení je také prognóza budoucího vývoje u celkového počtu hostů v lázeňských zařízení a u lůžkové kapacity v následujících dvou letech 2010 a 2011. Práce bude posuzovat Českou republiku z hlediska lázeňského cestovního ruchu a hledat rozhodující vlivy a faktory jeho rozvoje. Z provedených analýz a zjištěných výsledků budou formulovány návrhy a doporučení k dalšímu vývoji lázeňství.

2.2. Analýza časových řad

Časová řada je základním prostředkem statistické analýzy dynamiky hromadných jevů, která se obvykle definuje jako množina pozorování kvantitativní charakteristiky, uspořádaná v čase. Smyslem analýzy časových řad je popsat dynamiku vývoje sledovaných údajů a prognóza budoucího vývoje. Důležitým požadavkem analýzy časových řad, je věcná, prostorová a časová srovnatelnost. [15, 9]

2.2.1. Elementární charakteristiky časových řad

Elementární charakteristiky časových řad slouží pro zkoumání rychlosti změn hodnot sledovaného ukazatele v závislosti na čase.

První absolutní difference charakterizují absolutní přírůstek nebo úbytek zkoumaného ukazatele v určitém okamžiku proti okamžiku bezprostředně předcházejícímu.

$$\Delta_t^{(1)} = y_t - y_{t-1}, t=1,2 \dots, n$$

Druhé absolutní difference lze získat rozdílem dvou sousedních absolutních přírůstků. Charakterizují absolutní zrychlení, respektive absolutní zpomalení vývoje ve zkoumané časové řadě. Udávají o kolik byl následující přírůstek větší, respektive menší než předcházející.

$$\Delta_t^{(2)} = \Delta_t^{(1)} - \Delta_{t-1}^{(1)}, t=3, \dots, n$$

Koeficienty růstu charakterizují relativní postupnou rychlost změn hodnot v časové řadě.

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, t = 2, 3, \dots n$$

Vyjádříme-li koeficient růstu v procentech, hovoříme o **tempu růstu**.

První relativní diference neboli tempo přírůstku se používá pro posuzování dynamiky změn v časové řadě. Představuje procentní poměr první absolutní diference k příslušnému členu časové řady y_{t-1} .

$$r_t = \frac{\Delta_t^{(1)}}{y_{(t-1)}} \cdot 100$$

Indexy bazické slouží pro jednoduché porovnání ukazatelů v čase kde porovnáváme hodnoty ukazatele vzhledem ke stejnému období (bázi). [15]

$$I_{i/o} = \frac{q_i}{q_0}$$

2.2.2. Modely časových řad

Modelování časových řad je založeno na rozkladu časové řady na 4 složky:

- **Trend T_t** - dlouhodobá tendenci ve vývoji hodnot analyzovaného ukazatele
- **Sezónní složka S_t** - pravidelně se opakující odchylka od trendové složky, která se objevuje s periodicitou kratší než jeden rok nebo právě jeden rok, sezónní kolísání může být způsobeno střídáním ročních, dovolené v určitém období, svátky, tradice aj.
- **Cyklická složka C_t** - kolísání okolo trendu v důsledku dlouhodobého vývoje s periodicitou delší než jeden rok
- **Náhodná složka ϵ_t** - je vyvolána působením vedlejších faktorů náhodného charakteru. Projevuje se drobnými, nepravidelnými nebo ojedinělými výkyvy časové řady, které není možné předvídat. [4]

V časové řadě není nutná existence všech čtyřech složek. Jestliže periodická složka (C_t, S_t) je rovna nule, hovoříme o neperiodické časové řadě. Hlavním úkolem při analýze neperiodických časových řad je vystižení základní tendence jejich vývoje, tedy stanovení jejich trendu. Tradičním způsobem popisu trendu časové řady je její vyrovnání matematickou funkcí. Získá se tak souhrnná informace o charakteru hlavní tendence

vývoje analyzovaného ukazatele v čase a navíc lze modelovat i další vývoj trendu v budoucnu, ovšem za předpokladu, že se jeho charakter nezmění.

Lineární trend $T_t = a + bt$.

Parabolický trend $T_t = a + bt + ct^2$

Exponenciální trend $T_t = a b^t$, kde $b > 0$

Logaritmický trend $T_t = a + b \log t$

a, b jsou neznámé parametry a $t = 1, 2, \dots, n$ je časová proměnná. K odhadu parametrů a, b se použije metoda nejmenších čtverců, která dává nejlepší nevychýlené odhady [9]

Volba vhodného modelu trendu se nejčastěji provádí pomocí grafické analýzy pozorovaných hodnot sledované veličiny a poté se pomocí indexu korelace I , příp. indexu determinace I^2 , stanoví, zda je zvolená funkce nejvhodnější. Čím je hodnota I bližší jedné, tím model lépe vystihuje zkoumaný jev.

Index korelace udává jak se skutečné hodnoty časové řady shodují s vypočítanou trendovou funkcí. Čím bude hodnota indexu korelace bližší jedné, tím lépe tento model vystihuje zákonitosti vývoje příslušné řady. [15]

$$I = \sqrt{1 - \frac{s_\varepsilon^2}{s_y^2}} \quad I \in \langle 0; 1 \rangle, \text{ kde } s_\varepsilon^2 \text{ je rozptyl reziduí: } s_\varepsilon^2 = \frac{\sum (y_i - u_i)^2}{n} \text{ a}$$

$$s_y^2 \text{ je rozptyl daného ukazatele } s_y^2 = \frac{\sum y_i^2}{n} - (\bar{y})^2$$

2.2.3. Teorie odhadu

Výpočet trendové funkce neslouží pouze k vystižení dosavadního vývoje ukazatele, sledovaného v časové řadě, ale i ke krátkodobým prognózám. K odhadnutí budoucího vývoje lze použít bodovou nebo intervalovou předpověď. [9]

Bodová předpověď je odhad, vyjádřený jediným číslem a získaný přímým dosazením časového údaje, pro který má být předpověď provedena, do trendové funkce

$$u_{n+k} = a + bt_{n+k} \quad \text{kde } n \text{ je počet členů časové řady } k \text{ je počet kroků dopředu.}$$

Intervalová předpověď vymezuje interval spolehlivosti, ve kterém se předpovídaná hodnota bude pravděpodobně nalézat.

$P(y_{n+k} - \Delta \leq y_{n+k} \leq y_{n+k} + \Delta) = 1 - \alpha$, kde

$\Delta = t_{\alpha}^{(n-2)} \cdot s_y \sqrt{(1-I) \frac{n \cdot (n^2 - 1) + 12k^2}{(n^2 - 1) \cdot (n - 2)}}$, je přípustná chyba odhadu, s_y směrodatná

odchylka časové řady, I index korelace a $t_{\alpha}^{(n-2)}$ Studentovo t-rozdělení o $f = n-2$ stupních volnosti. [4]

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1. Základní charakteristika cestovního ruchu

Cestovní ruch je významný společensko-ekonomický fenomén jak z pohledu jednotlivce, tak i společnosti. Cestovní ruch je také důležitou oblastí podnikatelských příležitostí a zároveň i faktorem rozvoje regionálních celků, národních ekonomik i ekonomiky světové. [5, 6]

Pro cestovního ruchu existuje mnoho definic. Obecně se cestovní ruch definuje jako krátkodobý přesun lidí na jiná místa, než jsou místa jejich obvyklého pobytu, za účelem pro ně příjemných činností. Tato definice není plně výstižná, neboť nezahrnuje například lukrativní oblast služebních cest, kde hlavním smyslem cestování je práce, nikoliv zábava. Diskutabilní je také určení, jak daleko člověk musí cestovat nebo kolik nocí musí strávit mimo domov, abychom ho mohli považovat za turistu. [5]

S cílem sjednotit názory na definování předmětu cestovního ruchu z hlediska statistiky zorganizovala Světová organizace cestovního ruchu (WTO – World Tourism Organization) v roce 1991 mezinárodní konferenci o statistice cestovního ruchu. Její účastníci přijali návrh, že cestovním ruchem se rozumí „činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa ležícího mimo její běžné prostředí (místo bydliště), a to na dobu kratší než je stanovená, přičemž hlavní účel cesty je jiný než výkon výdělečné činnosti v navštíveném místě“. Stanovenou dobou se v mezinárodním cestovním ruchu rozumí jeden rok, v domácím cestovním ruchu šest měsíců. Výdělečná činnost není v navštíveném místě založená na trvalém nebo přechodném pracovním poměru, ale to nevyklučuje služební, obchodní a podobné cesty s pracovní motivací hrazené z titulu pracovního poměru u zaměstnavatele v místě bydliště anebo firmy. Definoce WTO vylučuje z cestovního ruchu cestování v rámci místa trvalého bydliště, pravidelné cesty do zahraničí, dočasné přestěhování se za prací a dlouhodobou migraci. [3]

3.2. Vývoj cestovního ruchu

Za počátek novodobého cestovního ruchu se obvykle považuje první organizovaná výprava, kterou uspořádal Thomas Cook v roce 1841. [13]

Výrazně se však novodobý cestovní ruch začal formovat na přelomu 20. století, v podmínkách ekonomicky vyspělých státech, v závislosti na rozvoji společnosti, průmyslu

a dopravy. Cestovní ruch postupně zasahuje do všech sociálních tříd společnosti. Zpočátku cestovní ruch měl luxusní charakter, později plní funkci reprodukce fyzických a duševních sil člověka a zařazuje se tak mezi významné složky životní úrovně.

Před 1. světovou válkou vyšší vrstvy společnosti upřednostňovali cestovní ruch v lázeňských střediscích s delší dobou pobytu, na rozdíl od nich, střední a nižší vrstvy uplatňovali turistiku a volný pohyb v přírodě s kratší dobou pobytu. Cestovní ruch byl v této době liberalizovaný, neexistovaly hranice mezi domácím a zahraničním cestovním ruchem. Postupně se také formovaly i specifické pracovní síly, vznikali nové profese pracovníků v cestovních kancelářích, hotelích i dalších zařízeních cestovního ruchu.

V období mezi dvěma světovými válkami rozvoj cestovního ruchu podstatně ovlivnila 1. světová válka. Stále více států přistupovalo k ochranným opatřením v oblasti celní, pasové a vízové. Omezení domácího i zahraničního cestovního ruchu přinesla také světová hospodářská krize ve 30. letech. Ovšem i přes řadu omezení dochází k rozvoji všech forem a druhů cestovního ruchu a realizace cestovního ruchu začíná zasahovat svými prvky nejen do letní sezony, ale i do zimní.

Důsledky 2. světové války výrazně ovlivnily směry rozvoje cestovního ruchu. Mezi nejvýznamnější faktory patří rozdělení světa na dvě společenské soustavy, na kapitalistickou a socialistickou. Velmi intenzivně se rozvíjí krátkodobý cestovní ruch, vlivem rozvoje automobilismu. Příjmy ze zahraničního cestovního ruchu jsou v mnoha zemích důležitou součástí zdrojů státního hospodářství. [3, 13]

Důležitým mezníkem rozvoje cestovního ruchu je rok 1989, kdy dochází k rozpadu socialistické soustavy států a odstranění politických bariér pro cestování mezi zeměmi dvou dříve různých politických systémů. Po roce 1989 pokračuje masový rozvoj cestovního ruchu a cestovní ruch se stává celosvětovým fenoménem. V posledním období světový cestovní ruch čelil problémům, která přinesla světová finanční krize, stále rostoucí nezaměstnanost, dále politické tlaky a v neposlední řadě problémy s terorismem. Rozvoj cestovního ruchu je v některých částech světa ovlivňován lokálními válkami a teroristickými útoky. [2, 13]

3.3. Charakteristika základních složek cestovního

Rezident

V mezinárodním cestovním ruchu se rezidentem rozumí osoba, která žije v zemi alespoň jeden rok před příjezdem do jiné země na dobu kratší jednoho roku.

V domácím cestovním ruchu ve vztahu k určitému místu je za stálého obyvatele považována osoba, která v tomto místě žije alespoň šest po sobě jdoucích měsíců před příjezdem do jiného místa na dobu kratší šesti měsíců. [6]

Účastník cestovního ruchu

Definice účastníka má velký význam pro mezinárodní cestovní ruch a jeho kvantifikaci. Statistická komise Společnosti národů v roce 1937 definovala účastníka cestovního ruchu, jako osobu, která cestuje na dobu delší než 24 hodin do jiné země než je země jeho trvalého pobytu. Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) rozlišuje další pojmy týkající se účastníků cestovního ruchu: [6, 13]

Návštěvník

Návštěvník je osoba, která cestuje mimo místo svého trvalého bydliště a hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti. Přičemž v mezinárodním cestovním ruchu je návštěvníkem osoba, která cestuje do jiné země než v níž má trvalé bydliště na dobu nepřekračující jeden rok a v domácím cestovním ruchu je návštěvníkem osoba, která má trvalé bydliště v dané zemi a která cestuje na jiné místo v zemi své bydliště na dobu kratší než šest měsíců. [6, 13]

Turista

Turista je dočasný návštěvník, který se zdrží v navštíveném místě nebo zemi alespoň 24 hodiny, realizuje alespoň jedno přenocování a motivem jeho cesty je využití volného času. [6, 13]

Výletník

Výletník je dočasný návštěvník, který se v navštívené zemi zdrží pouze jeden den, aniž by v této zemi přenocoval. V mezinárodním cestovním ruchu je výletníkem osoba, která cestuje do jiné země než v níž má své trvalé bydliště a v domácím cestovním ruchu je výletníkem osoba trvale usídlená v dané zemi. [6, 13]

Destinace

Destinace cestovního ruchu je významnou složkou systému cestovního ruchu, jelikož vyvolává vznik cestovního ruchu a motivuje návštěvnost v rámci cestovního ruchu. Destinace je většinou definována jako geografický prostor, který host volí jako cíl účasti na cestovním ruchu. Destinace také zahrnuje komplex služeb pro potřeby cestovního ruchu. [3, 13]

Materiálně-technická základna

Materiálně-technickou základnu tvoří určité věcné prostředky, které jsou nezbytné pro zabezpečení služeb uspokojujících potřeby účastníků cestovního ruchu. Materiálně-technická základna zahrnuje např. ubytovací, stravovací, dopravní zařízení, dále např. cestovní kanceláře a cestovní agentury, obchodní zařízení aj. [13]

3.4. Typologie cestovního ruchu

Existuje nejrůznější členění cestovního ruchu, ale nejčastěji se cestovní ruch člení na formy cestovního ruchu, v nichž dominuje především hledisko motivů účasti na cestovním ruchu a druhy cestovního ruchu, které zohledňují převážně způsob realizace cestovního ruchu v závislosti na geografických, ekonomických, společenských a jiných podmínkách. Někdy však dochází k prolínání obou těchto hledisek, aby docházelo k optimálnímu uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu a spokojenosti podnikatelského prostředí. [3, 6]

3.4.1. Formy cestovního ruchu

Rekreační cestovní ruch

Rekreační cestovní ruch představuje nejširší účast obyvatelstva na cestovním ruchu, pro který je charakteristický pasivní, ale i aktivní odpočinek, který je spojen s uplatněním celé řady sportovních aktivit, her, zájmů a zálib ve vhodném přírodním prostředí s cílem obnovy fyzických a psychických sil člověka. [3, 6]

Kulturní poznávací cestovní ruch

Účast na kulturním cestovním ruchu umožňuje uspokojování duchovních potřeb lidí, kteří jsou motivováni možností poznávání historie, kultury, tradic a zvyků vlastního i jiných národů. Plní významnou výchovně vzdělávací funkci a přispívá k rozšíření kulturně společenského rozhledu obyvatelstva. Zahrnuje především návštěvu kulturně historických

památek (hrady, zámky, stavby lidové architektury a další kulturně historické objekty), kulturních zařízení (muzea, galerie, knihovny) a kulturních akcí (divadelní představení, festivaly, folklórní a lidové slavnosti)

Náboženský cestovní ruch

Náboženský cestovní ruch, někdy nazývaný jako poutní turistika, kde hlavním motivem je návštěva poutních míst, církevních památek a religiózních slavností a událostí.

Sportovní cestovní ruch

Sportovní cestovní ruch zahrnuje krátkodobé či dlouhodobé pobyty se sportovní náplní, které obvykle předpokládají určitou fyzickou kondici. Jde především o turistiku, ale jako specifická forma sportovně orientovaného cestovního ruchu bývá uváděna i tzv. lovecká turistika a rybolov.

Zdravotní cestovní ruch

Zdravotní cestovní ruch je zaměřen především na zdravotní prevenci, rehabilitaci a rekonvalescenci i léčení následků nemocí převážně v rámci pobytu v lázních či jiných střediscích cestovního ruchu s příznivým zdravotním prostředím. Zahrnuje celou řadu zdravotně orientovaných aktivit, jako jsou rekondiční a zdravotně preventivně orientované pobyty zaměřené na posílení, udržení nebo obnovení fyzické či psychické kondice člověka. Tento typ cestovního ruchu sehrává důležitou úlohu ve zdravotním stavu obyvatelstva. Jeho význam stále roste v souvislosti se zvyšujícím se uvědoměním lidí v oblasti péče o vlastní zdraví a zdravý způsob života.

Lázeňský cestovní ruch

Lázeňský cestovní ruch je někdy řazen do zdravotního cestovního ruchu. Lázeňský cestovní ruch představuje zdravotně preventivní a léčebné činnosti pod zdravotnickým dohledem ve volném čase. Jeho rozvoj je podmíněn existencí přírodních léčivých zdrojů (přírodní léčivé vody, plyny, bahno, klima), které ovlivňují zaměření lázeňské léčby. Lázeňskou léčbou se sleduje prevence nemocí, zlepšení zdravotního stavu a tím i snižování pracovní neschopnosti obyvatelstva. [3, 6]

Profesní cestovní ruch

Cestovní ruch s profesními motivy je spojen s profesní činností a profesními zájmy a probíhá převážně v pracovním čase účastníků, na rozdíl od výše uvedených forem cestovního ruchu. Patří sem především kongresový, obchodní a incentivní cestovní ruch.

Kongresový cestovní ruch nejčastěji zahrnuje účast na různých kongresech, konferencích, seminářích, výstavách a veletrzích sloužících k vědeckým a odborným setkáním a výměně informací na národní či mezinárodní úrovni. Kongresový cestovní ruch patří k neefektivnějším typům cestovního ruchu, jelikož je spojen s nadprůměrnými příjmy většiny jeho účastníků.

Obchodní cestovní ruch zahrnuje služební cesty, které se uskutečňují s cílem navazování obchodních kontaktů. Spočívá v různých typech obchodního jednání mezi firmami, či jednání mezi institucemi a organizacemi, sjednávání obchodních kontraktů a jednání managementu.

Incentivní cestovní ruch bývá někdy nazýván také stimulační nebo motivační cestovní ruch a je využíván zaměstnavatelem jako stimul k vyšší motivaci pracovního výkonu zaměstnance a tím zvýšení ekonomických výsledků podniku. Charakteristické pro něj je, že náklady spojené s účastí na tomto typu cestovního ruchu jsou zcela nebo v převážné části hrazené zaměstnavatelem. [3, 6]

3.4.2. Druhy cestovního ruchu

Dle místa realizace

Domácí cestovní ruch

Domácí cestovní ruch je cestovní ruch, při němž účastníci nepřekračují státní hranice své vlastní země.

Zahraniční cestovní ruch

Zahraniční cestovní ruch je cestovní ruch, který zahrnuje příjezdy a výjezdy za hranice příslušného státu. Z hlediska konkrétního státu může mít dvojí charakter:

Příjezdový cestovní ruch neboli aktivní zahraniční cestovní ruch znamená příjezdy a pobyt zahraničních návštěvníků. Tento cestovní ruch je z pohledu příslušného státu přínosem platebních prostředků, a přispívá tedy k aktivní straně platební bilance státu.

Výjezdový cestovní ruch neboli pasivní zahraniční cestovní ruch znamená pro příslušný stát vycestování vlastních občanů do zahraničí a jejich pobyt v zahraničí. Představuje výdej platebních prostředků do zahraničí, a zatěžuje tedy pasivní stranu platební bilance.

Souhrn veškerého zahraničního ruchu, tj. cestovní ruch více zemí je označován pojmem **mezinárodní cestovní ruch**.

Světová organizace cestovního ruchu UNWTO (United Nations World Tourism Organization) v rámci snahy o unifikaci pojmů uvádí ještě dva základní druhy cestovního ruchu:

Vnitrostátní cestovní ruch, který zahrnuje pohyb a pobyt účastníků cestovního ruchu uvnitř hranic jednoho státu. Jde tedy o souhrn domácího a příjezdového cestovního ruchu.

Národní cestovní ruch zahrnuje veškerý cestovní ruch obyvatelstva určitého státu, tedy souhrn účastníků domácího a výjezdového cestovního ruchu. [6, 13]

Dle délky pobytu

Krátkodobý cestovní ruch

Krátkodobý cestovní ruch je charakteristický krátkou dobou pobytu, zpravidla do 3 přenocování.

Dlouhodobý cestovní ruch

Dlouhodobý cestovní ruch předpokládá cestovní pobyt delší než 3 přenocování, nikoli však delší než 6 měsíců v domácím cestovním ruchu a více než 1 rok v cestovním ruchu zahraničním. [6, 13]

Dle způsobu a organizace zabezpečení služeb cestovního ruchu

Organizovaný cestovní ruch

Organizovaný cestovní ruch je takový, kdy cestu i pobyt zajišťuje organizace, zejména cestovní kancelář, ale může jít i o jiné subjekty poskytující zprostředkovatelské služby.

Neorganizovaný cestovní ruch

Neorganizovaný cestovní ruch je takový, kdy si veškeré potřebné služby zajišťuje účastník sám nebo pouze částečně využívá služeb cestovní kanceláře. [6, 13]

Dle počtu účastníků

Skupinový cestovní ruch

Skupinový cestovní ruch je takový cestovní ruch, kdy cesta a pobyt jsou zajišťovány hromadně pro zájmově či jinak vytvořené kolektivy.

Individuální cestovní ruch

Při individuálním cestovním ruchu cestuje účastník sám nebo se svou rodinou. Skupinový i individuální cestovní ruch může být jak organizovaný, tak i neorganizovaný.

Dle způsobu financování

Komerční cestovní ruch

Komerční cestovní ruch je taková forma cestovního ruchu, kdy si účastníci hradí veškeré náklady sami.

Sociální cestovní ruch

Sociální cestovní ruch, kde úhrada účasti na cestování ruchu je plně či částečně hrazena za přispění nějaké organizace či instituce. Zahrnuje částečně lázeňské léčení, dřívější podnikovou rekreaci nebo např. dětské tábory. Některé prvky sociálního cestovního ruchu má i forma incentivního cestovního ruchu. [6, 13]

Dle místa pobytu

Městský cestovní ruch

Městský cestovní ruch má spíše krátkodobější charakter, hlavním motivem návštěvy jsou turisticky zajímavá města, jejich památky a další atraktivita.

Venkovský cestovní ruch

Venkovský cestovní ruch je převážně realizovaný v příznivém životním prostředí venkova, s nejrůznějšími formami pobytu. V poslední době je stále oblíbenější specifická forma venkovského cestovního ruchu tzv. agroturistika. Jedná se o pobyt na farmách, statcích nebo jiných zemědělských usedlostech, obvykle spojený s aktivní účastí na životě v nich.

Lázeňský cestovní ruch

Lázeňský cestovní ruch zahrnuje převážně dlouhodobé pobyty spojené s léčením ve zdravotně příznivém prostředí lázeňských míst.

Cestovní ruch ve střediscích cestovního ruchu

Střediska mohou mít různý charakter, např. přímořská, horská střediska.

Pro členění cestovního ruchu se používá ještě celá řada dalších kritérií. Např.:

- Dle ročního období (cestovní ruch letní, zimní, sezónní, mimosezónní)
- Dle věku účastníků (cestovní ruch dětí, mládeže, seniorů, rodin s dětmi, v různé věkové skupině lidí)
- Dle způsobu ubytování
- Dle použitého dopravního prostředku [6, 13]

3.5. Služby cestovního ruchu

3.5.1. Charakteristika služeb cestovního ruchu

Služby lze obecně charakterizovat jako ekonomickou činnost lidí, jejímž výsledkem jsou nemateriální hodnoty, které se projevují jako užitečné efekty pro spotřebitele služeb. Jako spotřebitelé služeb v místech cestovního ruchu nevystupují jen účastníci cestovního ruchu, ale i místní obyvatelstvo. Většina služeb není produkována jen pro cestovní ruch, ale slouží i dalším spotřebitelům. [10]

3.5.2. Klasifikace služeb v cestovním ruchu

Existuje celá řada způsobů členění, např. podle druhů služeb, z hlediska funkce služeb, podle charakteru služeb, členění na služby základní a doplňkové a mnoho dalších členění. Dále jsou uvedena členění, která jsou nejpoužívanější.

Podle druhů služeb

Nejpoužívanějším členěním služeb cestovního ruchu je členění služeb podle druhů služeb, jež se podílejí na uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu, a které se stávají nedílnou součástí trhu cestovního ruchu. Podle tohoto členění rozlišujeme např. služby: přepravní, ubytovací, stravovací, sportovně rekreační, kulturní, lázeňské, informační, směnářské, průvodcovské a mnoho dalších. Toto členění zdůrazňuje i zastoupení různých odvětví či oborů činnosti na zajišťování nesourodých služeb cestovního ruchu a vyjadřuje tím i vztah cestovního ruchu k různým odvětvím národního hospodářství. [10]

Služby základní a doplňkové

Členění na služby základní a doplňkové zdůrazňuje především jejich důležitost pro existenci cestovního ruchu.

Základní služby jsou takové, které výlučně nebo převážně uspokojují potřeby účastníků cestovního ruchu. Základní služby zahrnují služby dopravní, ubytovací a stravovací.

Doplňkové služby zahrnují různorodý komplex všech ostatních služeb. Část jejich produkce spotřebovávají účastníci cestovního ruchu, v rozhodující míře však uspokojují potřeby místního obyvatelstva. Doplňkové služby uspokojují sekundární potřeby účastníků cestovního ruchu. Jedná se o služby sportovně-rekreační, kulturně-společenské, směnářské, služby místní infrastruktury, lázeňské a další. [3, 10]

3.5.3. Subjekty poskytující služby cestovního ruchu

Subjekty poskytující služby cestovního ruchu, neboli podniky cestovního ruchu jsou nejdůležitější složky organizačního uspořádání, které realizují cestovní ruch a vytvářejí jeho ekonomický výsledek, uskutečňují tržby, výkony a zisk.

V oblasti služeb cestovního ruchu v České republice se rozvinulo po roce 1989 zejména soukromé podnikání fyzických osob (průvodci, cestovní agentury, stravovací podniky, penzióny). Na trh v České republice také vstoupila celá řada zahraničních subjektů poskytujících služby cestovního ruchu a jejich počet se vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004 neustále stoupá. Po vstupu do EU také stále více českých občanů využívá služeb zahraničních cestovních kanceláří, zejména v Německu a Rakousku. [13]

Cestovní kanceláře a cestovní agentury

Při zprostředkování služeb cestovního ruchu mají mimořádné důležité postavení cestovní kanceláře a cestovní agentury jako základní provozní jednotky cestovního ruchu. Předmětem jejich činnosti je zprostředkování, organizování a zajišťování služeb podmiňujících a umožňujících účast obyvatelstva na cestovním ruchu.

Důležitým mezníkem ve vývoji cestovních kanceláří a agentur je přijetí nového zákona o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu č. 159/1999 Sb. s faktickou účinností od 1.4. 2001, který vymezil, jaké služby může poskytovat cestovní kancelář a jaké služby může zajišťovat cestovní agentura. [13]

Subjekty zajišťující ubytovací služby

Ubytovací služby spočívají v poskytování přechodného ubytování, a to zejména ve spojení s účastí na cestovním ruchu, ale i při výkonu povolání.

Ubytovací služby jsou poskytovány různými typy ubytovacích zařízení, které můžeme členit z mnoha hledisek, např.: podle velikosti ubytovacích zařízení (podle počtu pokojů), podle doby provozu (celoroční, sezónní), podle umístění (městská, lázeňská, horská zařízení), podle převažující klientely. Nejčastěji se však ubytovací zařízení dělí podle druhu zařízení na hotel, hotel garni, motel, penzion, botel, kemp, turistická ubytovna a chatová osada.

Ubytovací zařízení se dále člení do tříd, podle vybavení, úrovně a rozsahu poskytovaných služeb. Jednotlivé třídy se označují hvězdičkami (* až *****):

- * Tourist
- ** Ekonomy
- *** Standard
- **** First Classe
- ***** Luxury

Tato charakteristika je základem pro vybudování dobrého jména ubytovacího zařízení a pro jeho prezentování v rámci mezinárodní nabídky. [6, 13]

Subjekty zajišťující stravovací služby

S účastí na cestovním ruchu jsou nezbytně spojeny i služby stravovací, které uspokojují základní potřebu člověka, potřebu výživy.

Pro účastníky mezinárodního cestovního ruchu však představuje stravování nejen nasycení, ale i možnost seznámit se s určitým specifickým prvkem kultury daného národa či regionu. Poznání takových specifických zvyklostí či gastronomických produktů může být i samo motivem účasti na cestovním ruchu. [6]

Subjekty zajišťující dopravní služby

Nezbytnou podmínku realizace cílů cestovního ruchu představují dopravní služby. Můžeme je charakterizovat jako přemístění jeho účastníků mimo jejich trvalé bydliště do míst, které umožňují uspokojit potřeby v oblasti rekreace, turistiky a kultury. Na kvalitě dopravních služeb do značné míry závisí spokojenost účastníka cestovního ruchu a proto také dopravní infrastruktura má pro rozvoj cestovního ruchu zásadní význam.

V praxi se doprava z hlediska cestovního ruchu dělí na dopravu železniční, silniční, leteckou, vodní a další druhy dopravy. [6, 13]

3.6. Trh cestovního ruchu

Cestovní ruch je nejvýznamnějším odvětvím světového hospodářství a jeho význam regionálně i globálně, kvalitativně i kvantitativně, neustále roste. Dynamický růst cestovního ruchu se předpokládá i v nejbližší budoucnosti, i přes dočasné zbrzdění nedávnými teroristickými útoky a ekonomickou krizí, která začala v roce 2008. [15]

Trh cestovního ruchu lze charakterizovat jako vzájemné působení nabídky a poptávky po zboží a službách cestovního ruchu. Výsledkem vzájemného působení nabídky a poptávky je cena zboží a služeb. [5] Předmětem nabídky jsou objekty cestovního ruchu, v konkrétní podobě představované souhrnem atraktivit, služeb a hmotných statků, které jsou v určitém místě a čase k dispozici pro uspokojení potřeb účastníků cestovního ruchu. Poptávka v cestovním ruchu je chápána jako projev potřeby účastníka cestovního ruchu. [3]

Na trhu cestovního ruchu působí jednak jeho subjekty a jednak objekty. Subjekty, které hrají hlavní roli na trhu cestovního ruchu představují kupující, tj. účastníci cestovního ruchu, dále prodávající, kteří jsou reprezentováni především podniky, firmami či jednotlivci prodávajícími služby a zboží cestovního ruchu a v neposlední řadě zprostředkovatelské podniky, které mají specifické postavení, jelikož vystupují jako prodávající i kupující. Typickými představiteli zprostředkovatelských podniků jsou cestovní kanceláře různých typů a druhů. [3]

Objekty, jsou hmotné a nehmotné statky, které jsou předmětem směny na trhu cestovního ruchu. Jako objekty trhu cestovního ruchu vystupují zejména služby (ubytovací, stravovací, dopravní a další) jako rozhodující součást trhu cestovního ruchu, a zboží, které má spíše doplňkový charakter (např. mapy, knihy, pohlednice, upomínkové předměty). Objektem cestovního ruchu jsou i volné statky, které nabízí příroda (malebná krajina, čistý vzduch, moře, léčivé prameny apod.) Jde především o statky užitečné, volně přístupné, které jsou hlavním motivem účasti na cestovním ruchu. [3, 13]

Trh cestovního ruchu tvoří podniky cestovního ruchu různých velikostí od globálních společností po malé podnikatelské organizace místního významu. [4]

3.6.1. Specifické rysy trhu cestovního ruchu

Trh cestovního ruchu má vysokou míru závislosti na přírodních a kulturně historických atraktivitách, ke kterým se vztahuje převážná část motivů účasti na cestovním ruchu. Tyto atraktivity jsou místně vázány, to znamená že spotřebitel se přemísťuje do místa jejich výskytu. Dochází tak k opačnému pohybu než na trhu zboží, kde je snaha maximálně přiblížit zboží ke spotřebiteli. Dalším specifickým znakem trhu cestovního ruchu je pomíjivý charakter služby cestovního ruchu a nemožnost skladování.

Cestovní ruch je oblastí spotřeby, založené na využívání volného času, který chce každý využít, prožít dle svých představ, v souladu se svými zájmy a zálibami. Účastník cestovního ruchu proto nevyhledává jen služby, ale především zážitky. Proto i samotná spokojenost účastníků cestovního ruchu má vysokou míru subjektivního vnímání a posuzování. [3]

Cestovní ruch je charakteristický sezónností, související především s volbou optimálního období pro dovolenou s ohledem na počasí a zvyklostmi v dané zemi. Cena produktů je v cestovním ruchu sezónností výrazně ovlivněna. Cena dopravy i pobyty mimo sezónu může být i méně než 50% ceny v hlavní sezóně. Typická je snaha o snižování sezónnosti, která je často spojená s oslovováním jiných segmentů návštěvníků mimo sezónu, což je významné i pro udržitelnost cestovního ruchu. Nástroji snahy o vyšší využití přepravních a pobytových kapacit i mimo hlavní sezónu jsou zejména vhodná cenová politika, vytváření různých mimosezónních nabídek (kongresový cestovní ruch, cestování za kulturou, prodloužené víkendy) a oslovení vhodných segmentů trhu (senioři, žáci škol, obchodní cesty, studijní pobyty, účastníci incentivních aktivit). [15]

Pro cestovní ruch je dále charakteristický výrazný převis nabídky nad poptávkou, což lze sledovat např. v míře obsazenosti ubytovacích zařízení, v míře využití zájezdů a v šíři nabídky zájezdů last minute. [15]

S rozvojem zahraničního cestovního ruchu dostává trh cestovního ruchu výrazně mezinárodní charakter a stává se významnou součástí mezinárodního obchodu.

Tyto specifické rysy ovlivňují celý mechanismus trhu cestovního ruchu, jeho jednotlivé složky i vztahy mezi nimi. [3]

3.6.2. Faktory ovlivňující trh cestovního ruchu

Trh cestovního ruchu je složitě ovlivňován mnoha faktory, sociálními, demografickými, politickými, ekonomickými, geografickými, historickými, kulturními a technologickými. Technologické novinky a jejich aplikace v sektorech cestovního ruchu, služeb pro využití volného času a ubytovacích a stravovacích služeb mohou být v následujících letech nejvýznamnějším souborem faktorů utvářejícím budoucnost. Významný je vliv státní politiky cestovního ruchu, protože vytváří rámec pro selektivní podporu např. prostřednictvím finanční výpomoci, grantů nebo stanovením výše zdanění. [15]

Politické faktory

Vládní politika a legislativa jsou nepředvídatelné, protože obvykle odrážejí krátkodobé domácí politické faktory, jakými jsou např. volební kampaně. Rozhodující je však politická stabilita vzhledem k tomu, že cestovní ruch, využití volného času a ubytovací služby jsou lepší v zemi, kde je stabilní politická situace. Cestovnímu ruchu se nedaří v zemích, ve kterých jsou občanské nepokoje nebo je ohrožena bezpečnost turistů, jejich zdraví, případně majetek. [9, 4]

Míra cestovního ruchu závisí i na politickém zřízení státu, od něhož se odvíjí např. vytváření státních orgánů cestovního ruchu, tvorba strategií a koncepcí rozvoje cestovního ruchu, vytváření státních orgánů cestovního ruchu a tvorba právních norem pro rozvoj cestovního ruchu. [4]

Významné je i odstraňování bariér v podobě cestovních formalit. Např. zrušení vízové povinnosti jednotlivých zemí, zrušení celních kontrol nebo zrychlování odbavení cestujících na hraničních přechodech. [4]

Důležitou úlohu v Evropě hraje Evropská unie, která ovlivňuje cestovní ruch mnoha způsoby. Rozšiřování EU zvětšuje počet zemí evropského jednotného trhu. Nové členské země podléhají samozřejmě také evropské legislativě ve všech oblastech od pracovního práva až po ochranu spotřebitele. [16]

Ekonomické faktory

Ekonomické prostředí je pro rozvoj cestovního ruchu velmi významné. Jde zejména o pozitivní nebo negativní vlivy ekonomického růstu, nezaměstnanosti, inflace, stability měny a úrokové míry.

Rozhodující je ekonomický růst, který se projevuje v růstu hrubého domácího produktu. Růst hrubého domácího produktu ovlivňuje objem investic a výdajů na cestovní ruch. Pozitivní vliv těchto činitelů nastává, když výdaje na cestovní ruch rostou rychleji než hrubý domácí produkt. Hospodářský pokles a krize, kterou provází růst nezaměstnanosti a zmrazení mezd, má negativní vliv na cestovní ruch. Nezaměstnanost se spojuje s poklesem příjmů obyvatelstva a s výdaji na méně zbytné potřeby, mezi které se řadí i výdaje na cestovní ruch.

Inflace má za následek pokles kupní síly peněz a projevuje se všeobecně růstem cen zboží a služeb včetně cen zboží a služeb cestovního ruchu. [3]

Důležitá je i stabilita měny, která ovlivňuje zejména zahraniční cestovní ruch. Devalvace měny, neboli znehodnocení měny zdražuje vycestování obyvatel do zahraničí a naopak pobyty cizinců zlevňuje. Revalvace (zhodnocení měny) určitého státu má na cestovní ruch opačný účinek. [3]

Úroková míra je cenou za poskytnutý úvěr. Její výše může působit stimulačně na investování v cestovním ruchu. Nedostupnost úvěrů vlivem vysoké úrokové míry omezuje investování. Zejména v období hospodářského poklesu a krize stát vysokou úrokovou mírou ovlivňuje objem peněžních prostředků v oběhu a tak vyrovnává míru inflace. Naopak nízké úrokové sazby a vzrůstající ekonomika mohou do země přilákat investice zahraničních společností. [5, 3]

Mezi nejvýznamnější ekonomický faktor politického rázu patří navrhovaná jednotná měna v rámci Evropské unie. Tento projekt má obrovské důsledky pro cestovní ruch v rámci celé Evropy, zejména na toky návštěvníků, které podléhaly vlivu měnových kurzů. [5]

Sociální a demografické faktory

Podstatný význam pro rozvoj cestovního ruchu má i sociální a demografické prostředí. Zejména sociální problémy, jako zločinnost, zdravotní otázky a otázky životního prostředí, ovlivňují cestovní ruch. Zločinnost může odrážet lidi od návštěv různých míst, především těch, která získala špatnou pověst jak kvůli zločinnosti obecně, tak kvůli zločinnosti zaměřené speciálně na turisty. Také větší různorodost populací v Evropě, způsobená migrací do EU a stárnutím populace, je stále pokračující trend, který vytváří více dílčích trhů místo dřívějších masových trhů, což je důležité zejména pro vývoj nových produktů a strategií propagace. [16]

3.7. Současné a budoucí trendy ve vývoji cestovního ruchu

Pro rozvoj cestovního ruchu jsou dlouhodobě příznačné některé nové trendy. Postupně se mění věková struktura populace a tím i zákazníků. Podle stanoviska Světové organizace cestovního ruchu se významnou prioritou stává cestovní ruch seniorů, který může pomoci alespoň zčásti využít ubytovací zařízení především v období minisezóny. K jistým změnám dochází i ve vytváření specifických produktů pro cestovní ruch mládeže, jde o segment zákazníků, u něhož se musí předpokládat, že bude významným způsobem podléhat módním trendům.

Ke změnám dochází také ve struktuře domácností. Zvyšuje se počet neúplných rodin a počet osaměle žijících obyvatel, kterým je také zapotřebí věnovat pozornost a nabízet jim specializované „balíčky“.

Mění se také postavení a role ženy ve společnosti a tudíž služby cestovního ruchu jsou modifikovány tak, aby více vyhovovaly speciálním potřebám žen.

Za další trend lze označit podíl příslušníků národnostních menšin na příjezdovém i výjezdovém cestovním ruchu. Počet etnických menšin se zvyšuje, což přitahuje stále větší pozornost subjektů cestovního ruchu.

V neposlední řadě se v ekonomicky vyspělých státech mění společenské a kulturní zvyklosti a životní styl obyvatel. Lidé dnes kladou větší důraz na své fyzické zdraví, kondici a vzhled, na zdravý životní styl a na aktivnější využívání volného času. V řadě zemí dochází ke zvyšování poptávky po specializovaných možnostech cestování. Roste poptávka po cestování zaměřením na seznamování se s místními tradicemi, folklorem, s místní gastronomií, tradičními zemědělskými a řemeslnými výrobami

V incentivní turistice převládají tzv. out-door activities (aktivity prováděné v přírodě) a snižuje se počet turistů, kteří se ubytovávají ve velmi luxusních hotelech.

Co se týká kongresového cestovního ruchu předpokládá se, že i nadále bude patřit mezi vysoce efektivní typy turistiky.

Předpokládá se i pokračující rozvoj lázeňského cestovního ruchu zaměřeného jednak na nabídku léčebných pobytů, jednak na využívání doplňkových nabídek fitness a wellness pobytů.

Prognózy též hovoří o pokračování konkurenčního boje o návštěvníky mezi městy dlouhodobě přitahujícími zájem turistů a také o zájmu kratších zájezdů. [8]

Cestovní ruch se stává světově nejdůležitějším odvětvím. Vytváří více než 11% (2003) světového hrubého domácího produktu. V současnosti se svými ekonomickými parametry pohybuje mezi třemi nejvýznamnějšími odvětvími, spolu s ropným a automobilovým odvětvím. S růstem ekonomické prosperity se do mezinárodního cestovního ruchu zapojuje stále větší počet zemí.

V budoucnosti, podle UNWTO (Světová organizace cestovního ruchu), se budou projevovat některé další trendy, jako např. rostoucí podíl individuálních cest, uvolňování politických a územních bariér pro cestovní ruch, stále rostoucí význam technologií při zajišťování účasti na cestovním ruchu a rostoucí podíl nízkonákladových aerolinií, tím i snižování výdajů. [2, 13]

3.8. Cestovní ruch České republiky

3.8.1. Vývoj cestovního ruchu na území České republiky

Cestovní ruch v České republice mezi dvěma světovými válkami byl charakteristický především velkou nerovnoměrností rozvoje cestovního ruchu. Cestovní ruch měl převážně pobytový a sezónní charakter, realizoval se převážně v letní sezóně. Zahraniční cestovní ruch se nejvíce koncentroval do Prahy a lázeňských měst. Výjezdový cestovní ruch se uplatňoval především do sousedních států. Na domácím i zahraničním cestovním ruchu se účastnili bohaté vrstvy obyvatelstva. Přestože v této době vzniklo více podniků cestovního ruchu, měl největší podíl na organizovaném formování cestovního ruchu podnik Čedok, který vznikl v roce 1920 a postupně si vybudoval prioritní postavení nejen v tehdejší Československu, ale zařadil se i mezi největší kanceláře ve světě. [3, 13]

Rozvoj cestovního ruchu po druhé světové válce byl ovlivněn rozdělením světa na země socialistické a kapitalistické soustavy, je charakteristický prudkým rozvojem kvantitativního cestovního ruchu. Poměrně vysoké tempo růstu cestovního ruchu je důsledkem celé řady faktorů, mezi něž patří např. růst příjmů obyvatelstva, růst fondu volného času a růst vybavenosti obyvatelstva osobními automobily a rekreačními objekty. Cestování se stává trvalou potřebou téměř všech skupin obyvatelstva. Základem československého cestovního ruchu v celém poválečném období byl domácí cestovní ruch, z hlediska délky pobytu převládal krátkodobý cestovní ruch. [13]

Politické a společenské změny po listopadu 1989 se odrazily i na vývoji cestovního ruchu. Po roce 1989 zaznamenává Česká republika rozvoj jak příjezdového, tak i

výjezdového cestovního ruchu. Kladně se na cestovním ruchu odrazilo hospodářské oživení a nárůst volného času. V této době dochází také k zvyšování kapacity ubytovacích zařízení a vzniku a rozvoji nových forem cestovního ruchu, a to především kongresový, incentivní cestovní ruch a agroturistika.

3.8.2. Postavení České republiky v mezinárodním cestovním ruchu

Postavení každé země, a tedy i České republiky, v rámci mezinárodního cestovního ruchu určuje celá řada faktorů, z nichž mezi nejdůležitější patří atraktivnost území, dostupnost území, vybavenost území a úroveň poskytovaných služeb, politika cestovního ruchu a ostatní faktory, jako např. cenová hladina či kriminalita. [13]

Z hlediska atraktivnosti Česká republika disponuje značným množstvím historických, přírodních a kulturních pamětihodností. Předností České republiky je také její folklór i způsob života lidí, hlavní město Praha, další četná města s historicky cennými jádry, lázně se světovou pověstí a celková kulturní tradice.

Česká republika má výhodnou geografickou polohu. Nachází se na křižovatce turistických proudů a je dostupná víceméně všemi dopravními prostředky. Převážná část návštěvnosti se uskutečňuje silničními motorovými vozidly, proto pro cestování je stále nejdůležitější hustota silniční a dálniční sítě. Pro tento způsob cestovního ruchu není současná úroveň této sítě v České republice plně vyhovující, i když se situace postupně zlepšuje. Problémem také zůstává železniční doprava, která i přes svou hustou síť dosahuje nízké cestovní rychlosti díky zastaralému strojovému parku.

Vybavenost České republiky v oblasti materiálně technické z hlediska cestovního ruchu se neustále zvyšuje a vzrůstá také úroveň poskytovaných služeb, ale i tak je kvalita základních a doplňkových služeb stále nízká a ne vždy odpovídá současným požadavkům klientely zahraničního cestovního ruchu, a to zejména v regionech, mimo oblast Prahy. Česká republika je kulturní zemí s poměrně vysokou vzdělaností, avšak zejména v regionech se stále projevují nedostatky v jazykové přípravě pracovníků služeb cestovního ruchu a místního obyvatelstva, s nímž v regionech zahraniční návštěvníci přicházejí do styku.

Politika cestovního ruchu České republiky se opírá o závazky přijaté na mezinárodní úrovni, jež vyplývají z jejího členství ve Světové organizaci cestovního ruchu (UNWTO) a v Evropské unii.

Přestože dochází k neustálému růstu cen služeb, zejména cestovního ruchu, patří Česká republika mezi země s nižší cenovou hladinou ve srovnání s řadou evropských zemí. Nejpříznivější situace pro zahraniční návštěvníky byla na počátku 90. let, ale situace se změnila v souvislosti s cenovou liberalizací platnou od 1.1. 1991, která umožnila volnou tvorbu cen a také cenovou diskriminaci zahraničních návštěvníků, od které však musela na základě mezinárodní kritiky později ustoupit.

Postavení České republiky v mezinárodním cestovním ruchu je také závislé na srovnatelnosti s ostatními zeměmi, a to v několika ukazatelích: absolutní návštěvnost v příjezdovém cestovním ruchu, výši devizových příjmů na jednoho návštěvníka, průměrnou délku pobytu a využití ubytovacích kapacit. Příjmy České republiky z mezinárodního cestovního ruchu, celkově dosáhly v roce 2009 6,5 mil. USD, avšak příjmy v přepočtu na jednoho turistu dosud nedosahují celosvětového průměru. [13]

Co se týká návštěvnosti, v roce 2010 do českých hromadných ubytovacích zařízení přijelo celkem 6,3 milionu zahraničních turistů, nejvíce tradičně z Německa, dále z Ruska. [1]

Slabou stránkou České republiky je také její propagace jako destinace v zahraničí a tím je způsobená i nevyváženost zahraniční návštěvnosti mezi Prahou a ostatními kraji ČR. [2, 13]

V hypotetické situaci, odstraněním všech překážek a rezerv, by podle zprávy agentury Czech Tourism, mohlo do České republiky přijet dvakrát více turistů, než je tomu nyní, a příjmy z cestovního by mohly stoupnout o více než dvojnásobek, tedy cca. O 13 mil. USD. [2]

3.8.3. Postavení České republiky v národním cestovním ruchu

Při zabezpečování služeb účastníků cestovního ruchu dochází k prolínání činností různých odvětví a oborů národního hospodářství. Cestovní ruch má tedy interdisciplinární charakter.

Rozvoj cestovního ruchu a uspokojování potřeb jeho účastníků zabezpečují různá odvětví národního hospodářství. Tyto odvětví můžeme rozdělit na dvě skupiny. Odvětví, která bezprostředně vytváří služby cestovního ruchu, např. služby stravovací, ubytovací nebo zprostředkovatelské a odvětví, která sice rovněž poskytují služby cestovního ruchu, avšak převážně jako doplňující část ke své hlavní činnosti. Do druhé skupiny patří především služby poskytované dopravou, lázněmi, obchody, komunálními službami apod.

Postavení cestovního ruchu v národním hospodářství je Světovou organizací cestovního ruchu (UNWTO) hodnoceno na základě podílu cestovního ruchu na tvorbě hrubého domácího produktu, exportu, zaměstnanosti a investicích.

Globální význam vlivu cestovního ruchu na národní hospodářství lze tak měřit na základě přímých vlivů na cestovní ruch, které jsou vyjádřeny např. Podílem na tvorbě hrubého domácího produktu, nebo nepřímých vlivů, které se vyjadřují pomocí multiplikátorů.

Komplexní význam cestovního ruchu pro národní hospodářství by měly zachycovat satelitní účty cestovního ruchu. Satelitní účet cestovního ruchu je odvětví cestovního ruchu, který má prokázat ekonomické přínosy cestovního ruchu pro národní hospodářství. Obsahuje celou řadu ekonomických ukazatelů. Tyto ukazatele potvrzují významné postavení cestovního ruchu v ekonomice České republiky. Klesající podíly na hrubém domácím produktu a exportu jsou dány celkovým nárůstem hrubého domácího produktu a růstem exportu. [13]

Vytváření národních satelitních účtů bylo schváleno v roce 2000 Komisí pro statistiku OSN, a protože je snaha o jednotnou metodiku satelitního účtu, byla tato metodika společně publikována také Světovou organizací cestovního ruchu (UNWTO), statistickým úřadem Evropské unie (Eurostat) a Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Řada zemí již tento satelitní účet zpracovává. V České republice byl satelitní účet cestovního ruchu zpracován a zveřejněn Českým statistickým úřadem ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR poprvé v roce 2006.

Významným přínosem cestovního ruchu je tvorba pracovním míst, a to i v oblastech ekonomicky méně rozvinutých a pracovních míst, nevyžadujících často vysokou kvalifikaci. Podle přepočtů renomované mezinárodní organizace World Travel & Tourism Council vytváří cestovní ruch v České republice svou poptávkou přímou zaměstnanost (tj. v zařízeních, která přímo slouží účastníkům cestovního ruchu) přibližně 4%, což je téměř 240 tis. pracovních míst (v roce 2006), a nepřímou, vyvolanou zaměstnanost v rozsahu 10 - 11%, to je přibližně 530 tis. pracovních míst, to znamená, že každý osmý člověk je zaměstnán v cestovním ruchu nebo souvisejícím odvětvím. Celkem 52% zaměstnanců v oboru cestovního ruchu jsou ženy a 86% všech zaměstnanců je středoškolsky vzdělaných. [2]

Devizové příjmy přináší ekonomice státu příjezdový, aktivní zahraniční cestovní ruch. Devizové příjmy jsou představovány výdaji zahraničních účastníků cestovního ruchu na území navštíveného státu. Tyto devizové příjmy mají pro ekonomiku tím vyšší přínos, čím více zboží a služeb pro zahraniční návštěvníky je produkováno domácí výrobou a je opřeno o domácí trh. [6]

Devizové saldo České republiky má stále kladnou hodnotu, což dokumentuje významný přínos zahraničního cestovního ruchu pro národní ekonomiku České republiky a významně pozitivně ovlivňuje celkový vývoj platební bilance. [13]

Dále cestovní ruch zásadně ovlivňuje investiční činnost v České republice. [2]

3.8.4. Koncepce rozvoje cestovního ruchu v České republice

Poměrně rychlý rozvoj cestovního ruchu v České republice byl od konce minulého století podpořen koncepční politikou státu. K nejdůležitějším koncepčním aktivitám tohoto období patřilo zpracování Koncepce státní politiky cestovního ruchu, projednané vládou v roce 1999, dále tvorba a realizace zákona č.159/1999 Sb. o podnikání v některých službách cestovního ruchu, zpracování Sektorového operačního programu Cestovního ruchu a lázeňství, vytvoření Státního programu podpory cestovního ruchu, rozšíření aktivit České centrály cestovního ruchu (dnes agentura Czech Tourism), jejíž hlavním posláním je reprezentace České republiky jako destinace a jednotlivých regionálních produktů v zahraničí. K dalším koncepčním aktivitám patří spolupráce s věcně příslušnými subjekty při přípravě satelitního účtu cestovního ruchu za Českou republiku, aktivnější role ČR v mezinárodních organizacích cestovního ruchu, jichž je ČR členem (především ve Světové organizaci cestovního ruchu, kde se ČR v roce 1999 stala členem Výkonné rady této organizace), i v bilaterálních vztazích. [3, 8]

Od 1. listopadu 1996 podpora cestovního ruchu spadá v České republice do kompetence Ministerstva pro místní rozvoj. Dříve, po roce 1989 problematika cestovního ruchu připadala do kompetence Ministerstva obchodu a cestovního ruchu ČR a od roku 1992 do působnosti Ministerstva hospodářství. ČSR. [3]

Do roku 2000 byl cestovní ruch rozvíjen především na základě koncepčních materiálů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, ovšem se vznikem krajů k 1.1. 2001 se na základě iniciativy Czech Tourism začaly vypracovávat regionální a krajské programy rozvoje cestovního ruchu. Hlavním cílem těchto aktivit je podpořit spolupráci v regionu, sdružovat prostředky na řešení zvolených priorit a celkově podpořit rozvoj cestovního

ruchu. Současně byly definovány turistické regiony (Příloha 1), které nejsou totožné s vymezením krajů a které byly vytvářeny především pro účely propagace svého turistického potenciálu. Pro podrobnější zkoumání a poznání specifik jednotlivých turistických regionů byly vymezeny i turistické oblasti, které jsou znázorněny v příloze 2. [6]

Myšlenka rozvíjet cestovní ruch na určitém území má v České republice dlouhou tradici. Již v roce 1962 schválila vláda dokument „Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR“ za účelem plánování a řízení cestovního ruchu v Československu. Tento dokument se stal základem pro rozvoj územních celků. V roce 2007 vznikla publikace Návrh nové rajonizace cestovního ruchu v ČR, jehož vypracování může přispět k účinnější podpoře cestovního ruchu, k efektivnější alokaci veřejných a soukromých zdrojů a k zajištění trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu. [6]

Cestovní ruch sehrává důležitou roli při rozvoji regionů. Ovšem vliv cestovního ruchu na rozvoj oblastí má dvě stránky, a to pozitivní i negativní. Pozitivní stránka vyvolává ekonomický růst oblasti tím, že vytváří nové pracovní příležitosti a snižuje nezaměstnanost a koncentruje další druhy výroby související s cestovním ruchem. Negativní stránka souvisí s nadměrnou koncentrací cestovního ruchu, která může působit negativně na rozvoj životního prostředí dané oblasti.

V souvislosti s pozitivními a negativními vlivy cestovního ruchu na rozvoj oblastí se v současnosti hovoří o udržitelném rozvoji cestovního ruchu. Otázka udržitelného rozvoje patří mezi základní myšlenky a cíle Evropské unie a předpokládá šetrné využívání přírodních a kulturních zdrojů a rozvoj aktivit na poli cestovního ruchu, jež budou přispívat k zachování a zlepšování životního prostředí. Má současně uspokojovat potřeby turistů i hostitelských regionů a zároveň chránit a zvyšovat tyto možnosti do budoucna. Má vést k řízení všech zdrojů, a to tak, aby byly uspokojeny ekonomické, sociální a estetické potřeby při zachování kulturní integrity, nejdůležitějších ekologických procesů, biologické různorodosti a procesů, které umožňují život. [13]

3.8.5. Přínosy členství České republiky v EU pro cestovní ruch

Vstup České republiky do Evropské unie přinesl celou řadu výhod i pro oblast cestovního ruchu. Základní ekonomické pilíře Evropské unie, jež jsou volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu, zjednodušily cestování mezi původními členskými zeměmi EU a jejími novými členy, mezi něž vstoupila v roce 2004 i Česká republika.

Přínosy členství České republiky v Evropské unii v oblasti cestovního ruchu je možno vidět např. v rozvoji příhraniční spolupráce obcí a měst, projevující se ve fungování euroregionů, které mají za cíle: spolupráci v otázkách zemního plánování a rozvoje, zachování zlepšení životního prostředí, zlepšení životní úrovně místních obyvatel, rozvoj pohraničního styku a turistiky a spolupráci v sociální a humanitární oblasti.

Dalším přínosem členství je přístup k finančním zdrojům Evropské unie a možnosti jejich využití pro financování rozvoje cestovního ruchu. Česká republika již čerpala a má dále možnost čerpat finanční zdroje např. ze strukturálních fondů.

Zásadní přínosy členství České republiky v Evropské unii spočívají spíše v kvalitativní rovině, tj. ve zlepšení legislativy upravující oblast cestovního ruchu a v podpoře rozvoje regionů a cestovního ruchu v rámci čerpání prostředků z různých fondů Evropské unie, jakož i ve zvýšení ochrany spotřebitele a zajištění jeho práv. Členství České republiky v Evropské unii je proto dobrým předpokladem dalšího rozvoje cestovního ruchu. [13]

4. CHARAKTERISTIKA ČESKÉ REPUBLIKY Z HLEDISKA LÁZEŇSKÉHO CESTOVNÍHO RUCHU

4.1. Historický vývoj lázeňství v České republice

Tradice českého lázeňství je mladší, než je tomu v jižní Evropě a v zemích středomořské oblasti, ale i přesto české lázeňství získalo v minulosti mimořádný věhlas i vážnost v evropském povědomí.

Díky pokroku ve vzdělání a rozvoji vědy v 18. a 19. století dochází ke vzniku velkého množství dnešních lázní a jejich rozkvětu. Objevují se některé nové léčebné metody, budují se honosné lázeňské budovy, kolonády, divadla a koncertní sály. Lázně se stávají doménou nejbohatší vrstvy společnosti.

Před druhou světovou válkou zažívají lázně největší rozvoj. Především západočeské lázně se staly pojmem v evropském povědomí. Díky vzniku prvních zdravotnických pojišťovacích společností, které se podílejí na úhradě lázeňské péče, se stávají lázeňské pobyty přístupné mnohem širší klientele.

V roce 1948 byly přírodní léčivé zdroje znárodněny. Lázně se staly hlavně zdravotnickými zařízeními. Nejvíce hostů mělo hrazen svůj pobyt v lázních z prostředků zdravotního pojištění. Mezi hosty ze zahraničí převládali hosté ze zemí východního bloku.

Po roce 1992 přešla naprostá většina lázeňských zařízení do soukromého sektoru. Ve vlastnictví státu zůstalo pouze několik dětských léčeben a lázeňských rehabilitačních zařízení. I přírodní zdroje zůstávají v České republice ve vlastnictví státu, který je pronajímá lázeňským zařízením.

Období transformace mělo výrazný vliv na počet léčebných pacientů, za deset let od roku 1985 do roku 1995 poklesl počet léčených pacientů o 30%. Od roku 1995 začal počet všech pacientů výrazně stoupat zásluhou rostoucího podílu pacientů, kteří si léčbu hradí na vlastní náklady. [2]

4.2. Lázeňství a cestovní ruch

Lázeňský cestovní ruch byl historicky jednou z prvních oblíbených forem novodobého cestovního ruchu již od 18. století a je jako svébytná součást cestovního ruchu považován dodnes. [6]

Lázeňství lze současně považovat za specifickou součást zdravotně orientovaného cestovního ruchu. Zdravotně orientovaný cestovní ruch, představuje v současné době progresivní formu turismu. Vývoj životního stylu vede k tomu, že se lidé ve vyspělých zemích snaží péči o zdraví realizovat i v rámci svých dovolených. Očekávají nejen celkové zotavení těla i ducha, ale zároveň i atraktivní zážitky spojené s radostí z péče o zdraví. [11]

Lázeňství a cestovní ruch si během svého vývoje podržely některé shodné rysy, ale můžeme sledovat i odlišnosti. Jako shodné prvky se označují:

- oba obory vznikaly a vyvíjely se historicky společně,
- cílově jsou orientovány na člověka, uspokojování jeho potřeb, regeneraci fyzických a duševních sil, k rozvoji schopností jedince,
- jde o soubor služeb, realizovaný místně a časově mimo trvalé bydliště účastníka,
- služby jsou využívány v komplexu a vyvolávají realizaci dalších doplňkových služeb,
- cestovní ruch i lázeňství mají významný ekonomický přínos pro daný region i pro stát [6]

Odlišnosti lázeňství oproti cestovnímu ruchu v české republice se projevují zejména v těchto oblastech:

- možnost rozvoje lázeňství je omezena pouze na místa výskytu přírodních léčivých zdrojů,
- struktura účastníků je částečně modifikována podle indikace lázeňského místa, podle věku či podle zdravotního stavu hostů,
- část účastníků čerpá lázeňské služby jako hrazenou sociální dávku (plně nebo částečně z rozpočtu zdravotních pojišťoven),
- struktura základních služeb je rozšířena o léčebné služby,
- k zajištění léčebných služeb je třeba specifické materiální i personální vybavení, což znamená zvýšenou kapitálovou náročnost. [11]

4.3. Význam lázeňského cestovního ruchu

Účast na lázeňském cestovním ruchu je charakteristická pobytem v lázních. Hosté přijíždějí do lázní z nejrůznějších důvodů, nejčastěji za účelem léčení, regenerace, prevence, rehabilitace, poznání nebo sociálních kontaktů.

Lázeňství je oborem, který zasahuje jak do zdravotnictví, tak do cestovního ruchu. Vystupuje jako soubor ekonomických činností různých odvětví a oborů, které vytvářejí podmínky pro lázeňskou léčbu a zabezpečují uspokojování potřeb lázeňských hostů.

Lázeňství dnes svým léčebným účinkem přispívá k léčbě, doléčování a rehabilitaci nemocných a přispívá tak k návratu do plné pracovní schopnosti nebo k odvrácení stavů hrozících pracovní neschopností.

Česká republika má díky velkému výskytu přírodních léčivých zdrojů vhodné podmínky pro rozvoj lázeňského cestovního ruchu. Předností je také relativní cenová výhoda pro zahraniční návštěvníky. [2]

Lázeňství také výrazně přispívá k rozvoji měst a regionů. Příliv lázeňských hostů a turistů vytváří pracovní příležitosti a zvýšení příjmů části místních obyvatel podnikajících ve službách (obchod, osobní služby, kulturní zařízení, sportoviště, doprava). Dalšími přínosy lázeňských zařízení pro region jsou vliv na zvýšení kvality občanské vybavenosti a infrastruktury a zvýšení životní úrovně v regionu.

Lázeňský cestovní ruch se stává také významným zdrojem devizových příjmů od zahraničních lázeňských hostů a má význam i na tvorbu HDP. [2, 11]

4.4. Služby lázeňského cestovního ruchu

Lázeňské služby tvoří komplex činností souvisejících s lázeňskou léčbou a pobytem v lázních. Představují základní a doplňkové služby. K základním službám lázeňství patří zdravotně-léčebné služby, ubytovací služby, stravovací služby, služby společensko-kulturní a sportovní. Doplňkové lázeňské služby jsou určeny na uspokojení dalších potřeb lázeňských hostů. Mezi tyto služby patří např. služby prádelen a čistíren, léčebná kosmetika, obchodní služby, služby místní hromadné dopravy aj.

Zdravotně-léčebné služby

Zdravotně-léčebné služby zahrnují lékařské prohlídky a vyšetření, které určují průběh lázeňské péče, druh a množství léčebných procedur s využitím přírodních léčivých zdrojů. Kromě toho se uplatňují fyziatrické úkony (zejména vodoléčba, elektroléčba nebo

světlolečba) a léčebný tělocvik. V současné době se používání těchto zdrojů a poskytování úkonů kombinuje s medikamentózní léčbou a léčebnou výživou. Služby zdravotně léčebné zahrnují vstupní, kontrolní a výstupní prohlídku ošetřujícího lázeňského lékaře, který stanoví individuální léčebný plán, potřebné léčebné procedury, jejich rozsah a systém aplikace. [12]

Ubytovací služby

Ubytovací služby jsou významnou součástí péče o hosty, jelikož hostům slouží k přechodnému pobytu po více dní, jelikož doporučená doba léčby je 20 dní a také ubytovací prostory využívají nejen k přenocování, ale i k odpočinku během dne. Ubytovací služby poskytují jednak vlastní lázeňsko-léčebné objekty – léčebny, sanatoria, léčebné hotely a lázeňské domy, ale rovněž i komerční síť místních ubytovacích zařízení včetně ubytování v soukromí a v kempech. V lázeňských místech je tak poskytování ubytovacích služeb častým zdrojem příjmů u velké části obyvatel. [6, 12]

Stravovací služby

Kvalitní stravování je nejenom důležitou podmínkou pro spokojený pobyt hosta, ale je také často přímou součástí léčebného procesu. Služby stravovací musí zajistit celodenní výživu pacienta. Podle stavu pacienta a rozhodnutí ošetřujícího lékaře může být uplatňován dietní systém. Kromě restauračního zařízení v léčebném zařízení můžou pacienti využívat i další stravovací zařízení v lázeňském místě. [2, 6]

Kulturně-společenské služby

Kulturně-společenské služby jsou nedílnou součástí komplexu lázeňských služeb, neboť v průběhu pobytu v lázeňském místě se má jednat nejen o zlepšení fyzického stavu pacienta, ale i o jeho celkovou relaxaci, tedy i psychické uvolnění. Vybavenost pro kulturně společenské i sportovní vyžití je i tradiční součástí vybavenosti celého lázeňského místa. [6]

4.5. Systém poskytování lázeňské péče

Pobyt v lázeňském zařízení se dle způsobu úhrady dělí na komplexní lázeňskou léčbu, příspěvkovou lázeňskou léčbu a na samopláteckou lázeňskou léčbu. [6]

Léčba pro samoplátce je určena pro osoby, které si v rámci lázeňského pobytu hradí všechny náklady, bez spoluúčasti pojišťovny. Počet klientů, kteří využívají tuto formu se každoročně zvyšuje díky pestré nabídce rekondičních a relaxačních pobytů, kterou lázeňská zařízení nově nabízejí.

Komplexní lázeňská léčba je hrazena z prostředků nemocenského pojištění jednotlivých zdravotních pojišťoven na základě návrhu, který provede ošetřující či praktický lékař. Navrhující lékař a poté revizní lékař zdravotní pojišťovny při zvažování konkrétní formy lázeňské péče vychází z Indikačního seznamu onemocnění, který je dán vyhláškou ministerstva zdravotnictví č. 58/1997 Sb. Zdravotní pojišťovna hradí veškeré náklady léčebného pobytu v lázních, tzn. vyšetření, léčení, ubytování a stravování. Trendem posledních let je výrazný pokles návštěvníků, kteří přijíždějí na pobyt plně hrazený zdravotními pojišťovnami.

Příspěvková lázeňská léčba je poskytována v případech, kdy nejsou splněny podmínky pro poskytnutí komplexní lázeňské péče. Z pravidla zdravotní pojišťovna hradí veškeré standardní vyšetření a léčení na základě platného návrhu na lázeňskou péči a pacient hradí stravování a ubytování. [2, 6]

4.6. Přírodní léčivé zdroje

Česká republika je velmi bohatá na přírodní léčivé zdroje, což je základem a podmínkou pro již několik století trvající tradice lázeňství. Výskyt přírodních léčivých zdrojů a jejich využití je úzce vázáno na lázeňská místa a organizace jako poskytovatele lázeňské léčebné péče. [7]

Přírodní léčivé zdroje tvoří přírodní léčivé vody, léčivé peloidy (rašeliny, slatiny, bahno), léčivé plyny a léčivé klima. Na lidský organismus působí svou teplotou, chemickým složením a mechanickým tlakem.

Nejčastějším přírodním léčivým zdrojem v České republice jsou přírodní léčivé vody. Jsou to vody termální a minerální. Nejznámějším termálním pramenem v ČR je pramen Vřídlo s teplotou 72°C v Karlových Varech. Přírodní vody se aplikují ve formě koupelí, pitné kúry, inhalací nebo výplachů.

Peloidy, jsou látky, které vznikly v přírodě geologickými pochody. Smíchané s vodou se používají k peloidním koupelím nebo zábalům. Účinky peloidů se projevují hlavně intenzivním přívodem tepla do organismu, což má význam pro léčbu různých chorob.

Léčivé plyny jsou vzácnější přírodní léčivé zdroje. Používají se k celkovým nebo částečným plynovým koupelím nebo k injekční léčbě.

Mezi lokality s léčivým klimatem patří např. moře, vysoká nadmořská výška nebo jeskyně. [12]

4.7. Indikační zaměření přírodních léčivých lázní

Charakter lázeňské léčby závisí na indikačním zaměření přírodních léčebných lázní, které je publikováno v Indikačním seznamu chorob vhodných pro lázeňskou péči ve vyhlášce Ministerstva zdravotnictví ČR. [12]

Přehled hlavních indikačních skupin chorob pro lázeňskou péči o dospělé

I.	Nemoci onkologické
II.	Nemoci oběhového ústrojí
III.	Nemoci trávicího ústrojí
IV.	Nemoci z poruch výměny látkové a žláz s vnitřní sekrecí
V.	Netuberkulózní nemoci dýchacího ústrojí
VI.	Nemoci nervové
VII.	Nemoci pohybového ústrojí
IX.	Duševní poruchy
X.	Nemoci kožní
XI.	Nemoci ženské

Přehled hlavních indikačních skupin chorob pro lázeňskou péči o děti a dorost

XXI.	Nemoci onkologické
XXII.	Nemoci oběhového ústrojí
XX III.	Nemoci trávicího ústrojí
XXXIV.	Nemoci z poruch výměny látkové a žláz s vnitřní sekrecí
XXV.	Netuberkulózní nemoci dýchacího ústrojí
XXVI.	Nemoci nervové
XXVII.	Nemoci pohybového ústrojí
XXVIII.	Nemoci ledvin a cest močových
XXIX.	Duševní poruchy
XXX.	Nemoci kožní
XXXI.	Nemoci gynekologické

4.8. Nejdůležitější lázeňská místa v České republice

Lázeňské místo vymezuje tzv. Lázeňský zákon č. 164/2001Sb. Jedná se o lokalitu, kde se nalézá přírodní léčivý zdroj, neporušené přírodní prostředí, léčebné lázeňské zařízení a odpovídající infrastruktura. Lázeňské místo prohlašuje Vláda České republiky na návrh Ministerstva zdravotnictví. Odborný posudek pro toto prohlášení zpracovává odbor Ministerstva zdravotnictví - Český inspektorát lázní a zříděl. Lázeňská místa musí k zajištění lázeňských služeb a ochraně přírodního léčivého zdroje dodržovat „Statut lázeňského místa“, který vyplývá z uvedeného zákona. K tomu ustavují např. i odborné útvary v místní samosprávě jako je komise pro lázeňství. [11]

V současné době je českým inspektorátem lázní a zříděl evidováno celkem 36 lázeňských míst. Mezi nejvýznamnější české a moravské lázně patří především Karlovy Vary, Mariánské lázně, Františkovy lázně, Jáchymov, Teplice, Kynžvart, Poděbrady, Lázně Jeseník, Lázně Luhačovice a další. Tyto lázně patří zároveň mezi nejnavštěvovanější, v roce 2009 nejnavštěvovanějšími lázeňskými zařízeními byly v minulém roce Lázně Františkovy Lázně a.s., Lázně Luhačovice a.s., Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s., Léčebné lázně Jáchymov a.s., Lázně Aurora s.r.o. a Lázně Teplice v Čechách a.s.

Každý z těchto lázní jsou specifické svou jedinečností, ale nejstaršími, nejslavnějšími a největšími lázněmi v České republice jsou Karlovy Vary, které také vynikají velkým bohatstvím léčivých vod. Symbolem města je největší a nejteplejší pramen Vřídlo o vydatnosti až 2000 litrů za minutu, který tryská až do výše 15 metrů. Karlovy Vary nejsou také jen věhlasným lázeňským místem, ale i vyhledávaným centrem turistického ruchu díky své ojedinělé architektuře. [2, 14]

4.9. Charakteristika lázeňského cestovního ruchu České republiky a jeho postavení v Evropě

V současné době dochází k intenzivnímu rozvoji lázeňství a zájem o tento obor roste jak ze strany podnikatelů, tak i měst a regionů. Dochází k obnově nebo zakládání nových center lázeňství. Lázně v České republice zůstávají součástí veřejné i soukromé ekonomiky, zároveň jsou v souvislosti s procesem globalizace stále více ovlivňovány vnější konkurencí a ekonomickým, společenským i kulturním vývojem v ostatních částech Evropy a světa.

Lázeňství je významnou součástí domácího cestovního ruchu díky dlouhodobé tradici a atraktivitě lázeňských míst s bohatou kulturně společenskou nabídkou. Vysoká návštěvnost lázní domácí klientelou je však ovlivněna i příznivými sociálními podmínkami stanovenými pro čerpání lázeňské péče.

Lázeňský cestovní ruch je i jedním z významných motivů aktivního zahraničního cestovního ruchu vzhledem k jedinečnosti některých přírodních léčivých zdrojů, či použitých léčebných metod v dané oblasti.

Lázeňské služby i lázeňský cestovní ruch jsou cíleně propagovány v zahraničí agenturou CzechTourism, i prostřednictvím odborných sdružení jako je Svaz léčebných lázní, nebo Sdružení lázeňských míst.

Podle výsledků opakovaně prováděných průzkumů, přibližně 5% zahraničních turistů uvádí jako motiv návštěvy naší republiky využití lázeňských služeb nebo návštěvu lázeňského místa.

České lázeňství má v porovnání s vyspělými evropskými velmocemi mnoho pozitiv, které již byli v této kapitole mnohokrát zmíněny. Na druhou stranu, přetrvávajícím nedostatkem je nízká kvalita ubytovacího fondu, který v řadě lázeňských míst pochází z minulého století. [6, 11]

5. ANALÝZA DOSAŽENÝCH VÝSLEDKŮ

Analytická část diplomové práce se zabývá vývojem jednotlivých ukazatelů lázeňské léčby a analýzou jejich výsledků. Sledovanými ukazateli jsou činnost lázeňských zařízení, lůžková kapacita, struktura pacientů dle způsobu úhrady lázeňské péče, průměrná délka pobytu pacientů, vývoj počtu dospělých pacientů včetně tuzemců a cizinců, dětí a dorostu. Dále jsem také zkoumala regionální rozložení lázeňských míst a společenství, lůžkovou kapacitu lázeňských zařízení dle krajů, léčebné výkony a lázeňskou léčbu dle indikačních skupin chorob.

Sledovaným obdobím těchto ukazatelů je rok 1999 až 2009, pro které jsem, dle vztahů uvedených v metodice práce, provedla analýzu. Podklady pro tuto práci byly čerpány z publikací Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR, dále z dat Českého statistického úřadu ČR a z údajů Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Úkolem této práce bylo také určit vhodný trend u vývoje lůžkové kapacity a celkového počtu hostů v lázeňských zařízeních a prognózovat budoucí vývoj v následujících dvou letech 2010 a 2011. Jako pomocný prostředek pro volbu vhodného trendu jsem vždy nejprve zvolila grafickou analýzu pozorovaných hodnot sledovaného ukazatele, poté zvolila trend a indexem korelace a determinace se mi potvrdilo, zda zvolený trend je opravdu vhodný.

5.1. Lázeňská zařízení a lůžková kapacita

V roce 2009 bylo v provozu 85 lázeňských zařízení, oproti roku 1999 počet zařízení vzrostl o 60%, kdy bylo k dispozici pouze 53 zařízení. Od roku 1999 do roku 2009 došlo také k zvýšení počtu soukromých lázeňských léčebných zařízení a zároveň k úbytku státních léčebných zařízení. Počet nestátních lázeňských zařízení vzrostl v roce 2009 oproti roku 1999 o 82% (viz. příloha 3). Je to způsobené především změnami vlastnických poměrů po roce 1989, kdy byly lázně privatizovány a celá řada lázeňských objektů se vrátila původním majitelům. Dle ÚZIS byly v roce 2009 jako státní lázeňská zařízení provozovány Lázně Bludov, Karlova Studánka a Jánské lázně.

Ve sledovaném období došlo k největšímu navýšení lázeňských zařízení mezi lety 2002 a 2003, počet zařízení vzrostl o 14. Množství lázeňských zařízení se v roce 2003 oproti roku 1999 zvýšilo o téměř 55%. K dalšímu velkému růstu došlo v roce 2000, kdy počet zařízení, oproti předešlému roku stoupl o 10. Z přílohy 4 je zřejmé, že vývoj

množství lázeňských zařízení ve sledovaném období nezaznamenává až tak dynamický růst, v průměru každoročně docházelo k 5% růstu, což činí každoročně nárůst o 3 zařízení. Od roku 2003 dochází víceméně ke stagnaci počtu lázeňských zařízení, kdy se počet ustálil na počtu 85 zařízení.

Na konci roku 2009 existovalo 85 lázeňských zařízení s o úhrnné kapacitě 26 505 lůžek. S vývojem lázeňských zařízení částečně souvisí i charakter lůžkové kapacity v lázeňských zařízení. K nejvýznamnějšímu navýšení počtu lůžek, jak je patrné z přílohy 5, došlo stejně jako u lázeňských zařízení v letech 2000 a 2003. Ovšem ve vývoji kapacity lůžek došlo v letech 2005, 2007 a 2008 k nepatrnému snížení počtu lůžek, to může být výsledkem transformace ubytovacích služeb, kdy více-lůžkové pokoje se přestavovali na jednolůžkové, vlivem zvyšování nároků klientů na pobyt v lázních.

I když ve sledované časové řadě docházelo i k poklesu kapacity lůžek, celkově sledované období vykazuje růst, každoročně v průměru o necelá 3%, což představuje 582 lůžek. Lůžková kapacita v lázeňských zařízení v roce 2009, byla v porovnání s prvním rokem časové řady o 60% vyšší.

Snahou práce bylo také odhadnout další vývoj lůžkové kapacity v následujících dvou letech, 2010 a 2011. K určení vhodného modelu trendu jsem nejprve provedla grafickou analýzu pozorovaných hodnot u vývoje počtu lůžek, poté jsem soustavou normálních rovnic stanovila parametry a a b a dále jsem jako nejvhodnější model zvolila lineární trend.

$$T_t = 21\,163 + 525t$$

I výpočet indexu korelace mi potvrdil, že zvolený lineární trend je vhodný a vystihuje zákonitosti vývoje časové řady, jelikož jeho hodnoty jsou blízké jedné.

$$I = 0,9261$$

$$I^2 = 0,86$$

Indexem determinace se mi podařilo vysvětlit, že z 86% jsou změny ve vývoji lůžkové kapacity ovlivněny trendovou funkcí a zbylých 14% je ovlivněno náhodným kolísáním.

Pomocí lineárního trendového modelu jsem vypočítala vyrovnané hodnoty a bodovou předpověď určila další vývoj lůžkové kapacity. Pokud se nezmění charakter analyzované časové řady, můžeme podle bodové předpovědi očekávat, že bude v roce 2010 k dispozici 27 463 lůžek a v roce 2011 27 988 lůžek.

Pro intervalový odhad je přípustná chyba zkonstruována s 95% spolehlivostí. Přípustné chyby odhadu jsou pro rok 2010 a 2011 následující:

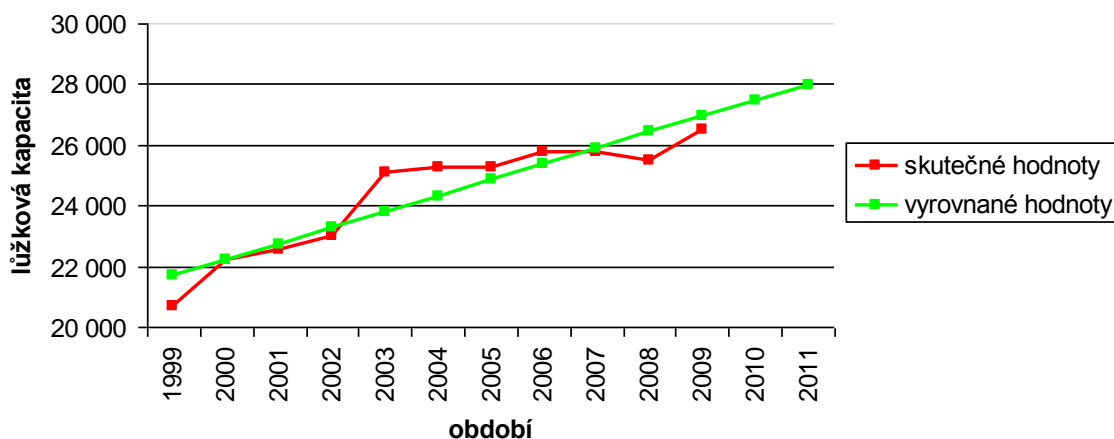
$$\Delta_{2010} = 1193$$

$$\Delta_{2011} = 1139$$

Dle vypočteného intervalového odhadu lze předpokládat, že počet lůžek v lázeňských zařízeních se bude v roce 2010 nacházet v intervalu 26 270 – 28 656 a v roce 2011 v intervalu od 26 849 do 29 127 lůžek.

V grafu č. 1 jsou zachycené skutečné hodnoty, trendové hodnoty a bodový odhad pro rok 2010 a 2011.

Graf 1 Vývoj lůžkové kapacity lázeňských zařízení v letech 1999-2011

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

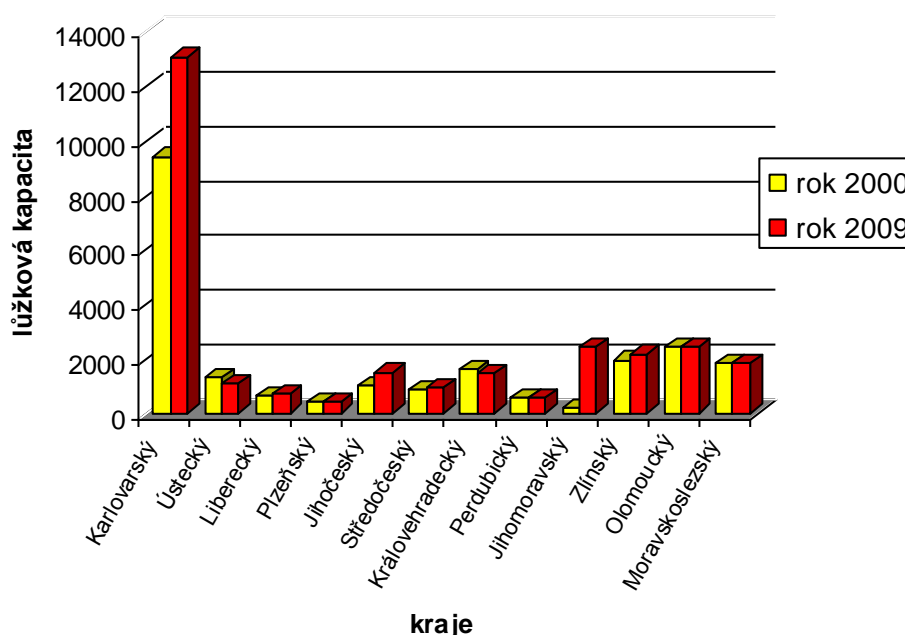
5.2. Lůžková kapacita lázeňských zařízení dle krajů

Vzhledem k tomu, že kraje jako samosprávné územní jednotky vznikly až k 1. lednu 2000, do té doby existovalo 7 územních krajů, porovnávala jsem údaje z roku 2009 s rokem 2000. Možností také bylo hodnoty krajů roku 2009 přepočítat na původní územní jednotky a porovnat je s rokem 1999, ale jelikož nynější rozdělení České republiky je podrobnější, tak i analýza dat je detailnější při srovnání s rokem 2000.

Pro porovnání let 2000 a 2009 jsem použila bazické indexy, které jsem uvedla v příloze 5. Z bazického indexu je patrné, že k největšímu navýšení lůžkové kapacity došlo v kraji Jihomoravském, zde se lůžková kapacita navýšila téměř patnáctkrát, ze 166 lůžek na 2433 lůžek. K vysokému nárůstu lůžkové kapacity došlo také v kraji Karlovarském a

Jihočeském. Na rozdíl od těchto krajů došlo v krajích Plzeňském, Ústeckém a Královehradeckém ke snížení počtu lůžek. K nejvýznamnějšímu úbytku došlo v Ústeckém kraji, téměř o 20%. Zatímco v kraji Praha a Vysočina se nenacházejí žádná lázeňská zařízení, v Karlovarském kraji se v roce 2009 nacházela téměř polovina (49,4%) veškeré lůžkové kapacity. Charakter vývoje lůžkové kapacity jednotlivých krajů je zřejmý z přílohy 6 a grafu 2.

Graf 2 *Lůžková kapacita lázeňských zařízení dle krajů v letech 2000 a 2009*

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

5.3. Regionální rozložení lázeňských míst a společenství

Z hlediska regionálního rozložení, podle krajů, je patrné, že kromě dvou krajů, Prahy a Vysočiny, jsou lázeňská místa zastoupena v celé České republice. Ovšem jejich místní rozložení již pravidelné není, je to dáno především výskytem přírodních léčivých zdrojů.

Podle tabulky v příloze 7 je patrné, že v České republice se nachází celkem 37 lázeňských míst. Výjimečné postavení má v lázeňství České republiky Karlovarský kraj. I když se jedná územně o třetí nejmenší kraj a počtem obyvatel o nejmenší kraj, je zde koncentrováno v šesti lázeňských místech nejvíce lázeňských společností, celkem 31. Druhým nejvýznamnějším krajem z hlediska lázeňství je Olomoucký kraj, kde se stejně

jako v Karlovarském kraji nachází 6 lázeňských míst, ale v počtu lázeňských firem je to o 24 méně.

5.4. Hosté v lázeňských zařízeních

V roce 2009 absolvovalo lázeňskou léčbu celkem 378 181 hostů v českých lázních. Z toho 97% byli dospělí pacienti a zbytek, pouhých 8%, tvořili děti a dorost. Oproti roku předcházejícímu se počet všech hostů v lázních nepatrně snížil, a to o necelá 2%, což by mohlo být způsobeno horšími finančními možnostmi obyvatel zapříčiněné globální ekonomickou krizí.

Ve sledovaném období došlo k nejdynamičtějším výkyvům v roce 2002, kdy vzhledem k předešlému roku přijelo do českých lázní o 8 867 návštěvníků méně. Nejnižší počet klientů vykazoval první rok sledované časové řady a nejvyšší počet klientů lázní měl poslední rok sledovaného období. Vyjádřeno v procentech, v roce 2009 došlo k 60% růstu oproti roku 1999. Nejvýraznější nárůst lázeňských hostů probíhal mezi lety 2000 a 1999, kdy přírůstek činil téměř 16% a mezi lety 2008 a 2007, kdy přírůstek byl 11%. Další částí této práce je také prognózovat budoucí vývoj počtu hostů v lázeňských zařízeních v následujících dvou letech. Z grafické analýzy a výpočtu indexu korelace je zřejmé, že nejvhodnějším modelem trendu je lineární funkce.

$$T_t = 243\,098 + 12\,104t$$

$$I = 0,9475$$

$$I^2 = 0,8978$$

Index determinace nám říká, že z 90% jsou změny ve vývoji počtu hostů v lázeňských zařízeních vysvětleny trendovou funkcí a zbylých 10% je ovlivněno náhodným kolísáním.

Vzhledem k dosavadnímu rostoucímu charakteru lze předpokládat růst i v dalších letech, což potvrzuje i prognóza, kterou jsem určila pomocí bodové předpovědi. Pokud se nezmění charakter analyzované časové řady, v roce 2010 navštíví lázeňská zařízení 388 341 hostů a v roce 2011 400 445 hostů.

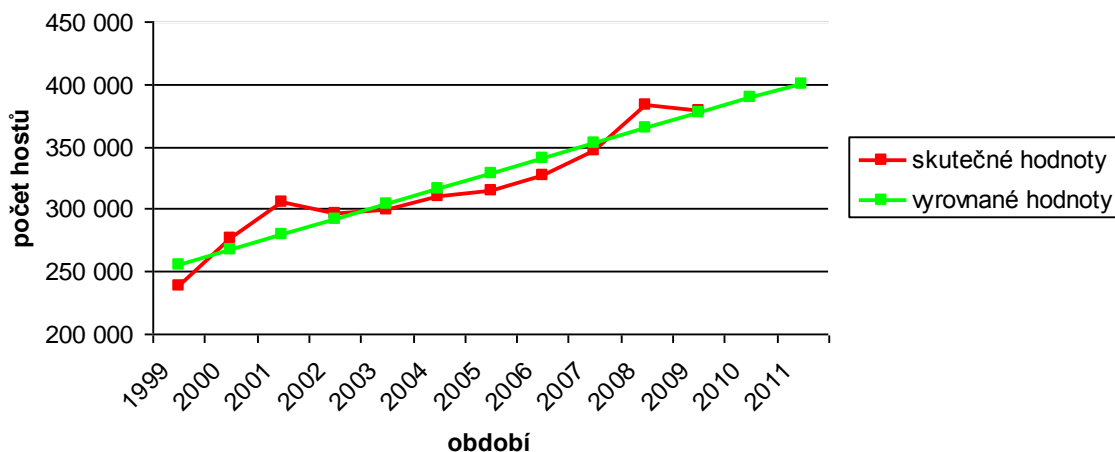
Pro intervalový odhad byly vypočítány přípustné chyby odhadu, které jsou pro rok 2010 a 2011 následující:

$$\Delta_{2010} = 28\,460$$

$$\Delta_{2011} = 26\,918$$

Intervalový odhad se bude s 95% pravděpodobností pro rok 2010 pohybovat v rozmezí 359 881-416 801 a v roce 2011 v rozmezí 373 527-427 363 hostů za předpokladu neměnnosti dosavadního vývoje. V grafu 3 jsou znázorněné skutečné, vyrovnané hodnoty a odhadnuté hodnoty pro rok 2010 a 2011.

Graf 3 Vývoj počtu všech hostů v lázeňských zařízeních v letech 1999-2011

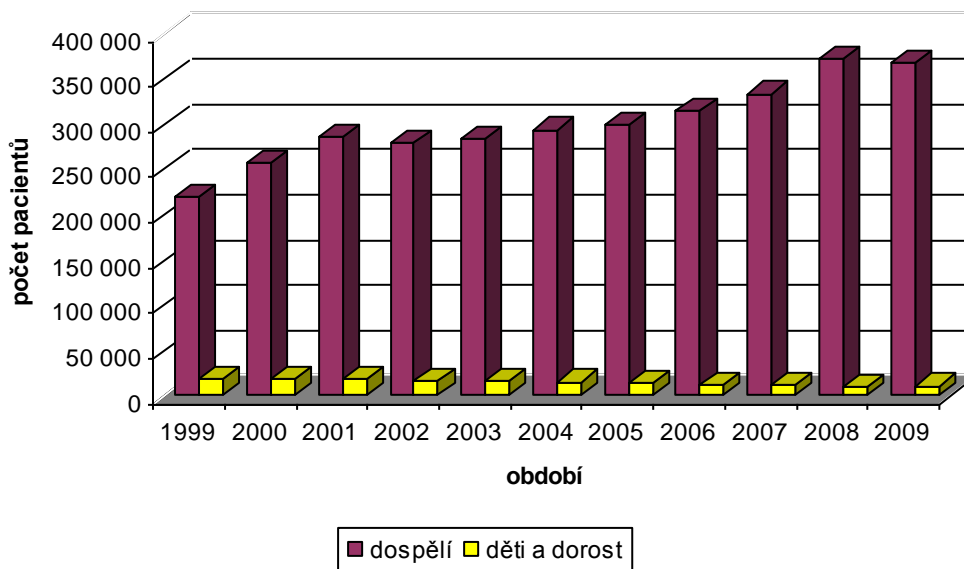
Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

Podobný charakter vývoje jako počet všech lázeňských hostů vykazují dospělí klienti v lázeňských zařízeních. Nejvýraznější navýšení dospělých pacientů nastalo v roce 2008, oproti předešlému roku přijelo o 39 358 (12%) pacientů více než v předešlém roce. Tento rok se také stal, ve sledovaném období, rekordním v počtu přijetých hostů do lázeňských zařízení.

Celkový charakter vývoje počtu dospělých, dětí a dorostu v lázeňských zařízeních je zřejmý z grafu 4. Zatímco u dospělých klientů dochází každoročně v průměru k růstu o 5,5%, u dětí a dorostu je situace opačná, každoročně se tento počet v průměru o 5% snižuje. Pravděpodobně je to způsobeno tím, že děti a dorost jezdí do lázní především na návrh svého ošetřujícího lékaře a jelikož v posledních letech dochází k poklesu plateb od zdravotních pojišťoven, které hradí léčbu v lázních, snižuje se i počet dětských pacientů.

Základní elementární charakteristiky počtu hostů, vývoje dospělých, dětských pacientů a dorostu jsou uvedené v tabulkách v příloze 8 - 10.

Graf 4 Vývoj počtu dospělých, dětských hostů a dorostu v lázeňských zařízení v letech 1999-2009

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

5.5. Struktura pacientů v lázních

Lázeňská léčba v České republice může být hrazena na náklady zdravotní pojišťovny, a to jako komplexní lázeňská péče (KLP), kdy veškeré náklady spojené s léčbou v lázních hradí zdravotní pojišťovna nebo jako příspěvková lázeňská péče (PLP), která je hrazena ze nemocenského pojištění pouze částečně, na standardní vyšetření a léčení. Tyto dva systémy léčby jsou doporučeny ošetřujícím lékařem, a to většinou na dva, tři nebo čtyři týdny, dle zdravotní indikace.

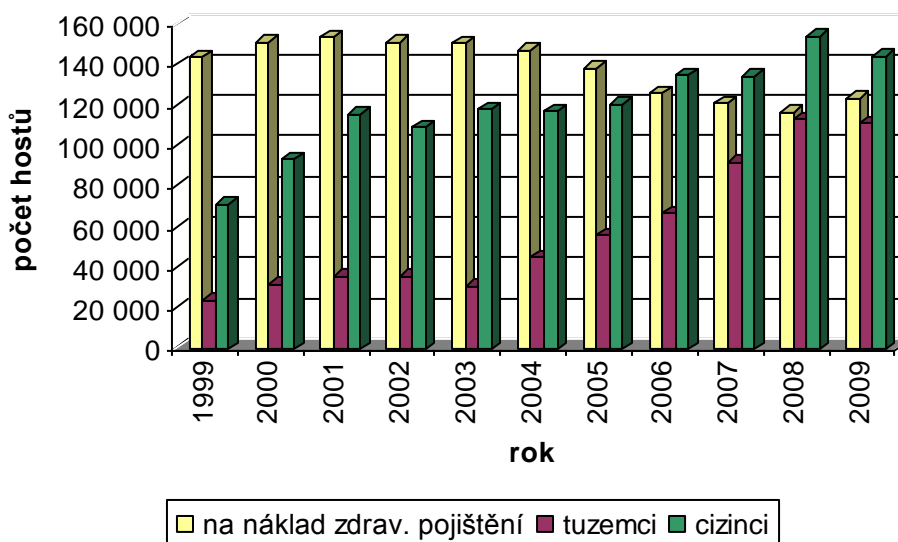
Komplexní lázeňskou péči využilo v roce 2009 celkem 108 025 pacientů, což představuje oproti roku 2008 nárůst o 7%. Od roku 2004 je to poprvé, kdy opět došlo k zvýšení počtu pacientů s komplexní lázeňskou léčbou. Od prvního roku sledovaného období, tj. rok 1999 do roku 2003 časová řada vykazuje rostoucí charakter, od roku 2004 do roku 2008 klesající charakter. Průměrná délka pobytu za celé sledované období je 26 dní, což odpovídá době, kterou lékař většinou doporučuje.

Příspěvková lázeňská péče byla v roce 2009 poskytnuta 15 111 klientům, oproti prvnímu roku hodnocené časové řady došlo k 10% poklesu počtu lázeňských pacientů.

Stejně jako u komplexní lázeňské léčby, i příspěvková lázeňská léčba měla v průměru klesající průběh. Obecně tedy můžeme říci, že klesá počet pacientů, kteří přijíždějí do lázní na náklady zdravotních pojišťoven. Je to dáno zřejmě tím, že v posledních letech dochází k poklesu plateb od zdravotních pojišťoven.

Další možností lázeňské léčby je samoplátecká léčba, při které si veškeré náklady spojené s léčbou v lázních hradí klient sám. Na rozdíl od komplexní a příspěvkové lázeňské léčby, která je určena pouze obyvatelům České republiky, samoplátecká léčba je určena jak rezidentům, tak i zahraničním klientům. Na rozdíl od pacientů, kteří přijíždějí do lázeňských zařízení na náklady zdravotní pojišťovny a jejich počet každoročně klesá, u klientů, kteří si lázně platí lázně na vlastní náklady pozorujeme opačný jev, dlouhodobý růst. Tento jev je také patrný z grafu 5.

Graf 5 Vývoj počtu pacientů v lázeňských zařízeních v letech 1999-2009

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

V roce 2009 navštívilo české lázně 143 922 cizinců, oproti roku 1999 se jedná o více jak 100% navýšení. V průměru za sledované období docházelo každoročně k 8% růstu. Příčinou proč do českých lázní přijíždí stále více cizinců může být způsobeno relativní cenovou výhodou pro zahraniční návštěvníky. K nejdynamičtějším zrychlení došlo v roce 2001, kdy oproti roku 2000 přijelo o 22 546 cizinců více (o 24%). V pozorovaném období docházelo i k náhodným poklesům v počtu příjezdů cizinců, z nichž nejvýznamnější je z roku 2009, kdy přijelo do českých lázní o 6,5% cizinců

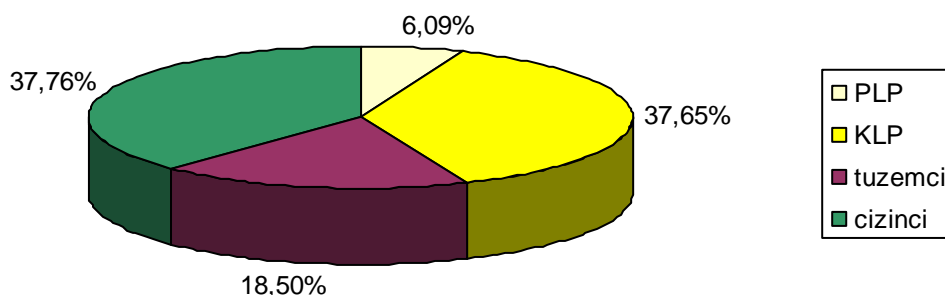
méně, což může být následek globální ekonomické krize. Z grafu 5 je také zřejmé, že poslední čtyři roky (2006-2009) tvoří cizinci nejpočetnější skupinu pacientů. Odlišný stav byl v letech 1999 až 2005, kdy výraznou převahu tvořili klienti na náklady zdravotní pojišťovny, ovšem i tak tvoří zahraniční klienti za celé sledované období nejčetnější kategorii.

I u tuzemských klientů dochází každoročně v letech 1999 až 2009 v průměru k růstu, a to o 18%. V roce 2009 byl počet rezidentů dokonce více jak čtyřikrát vyšší než v roce 1999. Ze všech druhů systému lázeňské péče, u tuzemských klientů dochází k nejdynamičtějšímú vývoji. Nejvýznamnější zvýšení počtu rezidentů proběhlo v roce 2007, kdy přijelo o 40% pacientů více než v předešlém roce.

Hlavní důvodem rostoucího počtu tuzemců a cizinců, kteří si lázeňskou léčbu hradí ze svých nákladů, je patrně rozšíření nabídky českých lázní, zejména zvýšení nabídky relaxačních a ozdravných pobytů.

Přehled základních elementárních charakteristik jednotlivých systémů lázeňské péče je uveden v příloze 11-14. Procentuální vyjádření jednotlivých kategorií dle systému lázeňské péče je znázorněné v grafu 6.

Graf 6 Průměrný počet pacientů v lázních 1999 - 2009 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

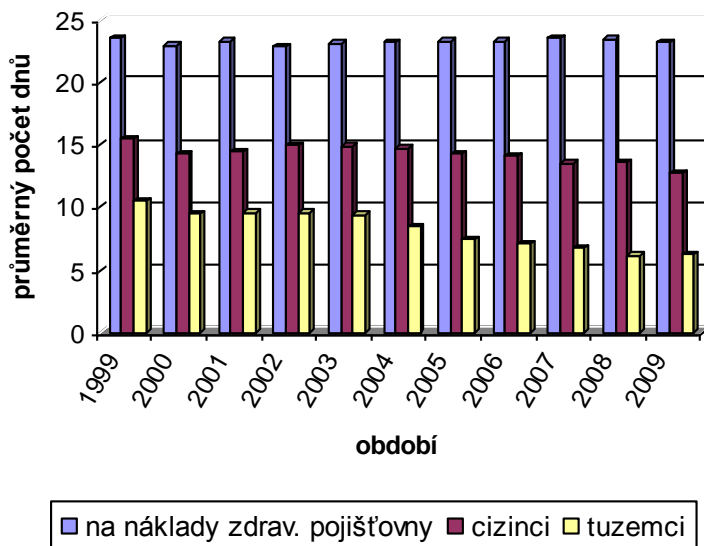
5.6. Průměrná doba pobytu pacientů v lázních

Ve sledovaném období průměrná nejdelší doba pobytu je zaznamenána u pacientů s komplexní lázeňskou léčbou, a to 25,7 dnů. Dále nejdelší dobu v lázních tráví pacienti s příspěvkovou lázeňskou péčí, v průměru 20,8 dní. Celkově u pacientů, kteří jezdí do lázní na náklady zdravotní pojišťovny nedochází v letech 1999 až 2009 ke změně délky pobytu, vývoj stagnuje.

Jiná situace je u cizinců a tuzemců, kdy dochází ke zkracování doby pobytu. Především u tuzemců dochází k snižování počtu dnů strávených v lázních, od roku 1999 do roku 2009 se počet dnů zkrátil o 4, každoročně to představuje v průměru 5% pokles. Tento trend je pravděpodobně způsoben rozvojem tzv. lázeňské turistiky, která se zaměřuje na zkrácené pobyty pro různé druhy sociálních skupin a jejich odlišné požadavky.

V roce 2009 byla průměrná délka pobytu tuzemských klientů, kteří si náklady na léčbu hradí sami, byla 6,3 dní, což je i nejkratší doba ze všech skupin pacientů. Průměrná doba pobytu cizinců, v českých lázních za celé pozorované období, jsou přibližně 2 týdny. Vývoj průměrné délky pobytu pacientů v lázních je zachycen v grafu 7 a příloze 15.

Graf 7 Vývoj průměrné doby pobytu pacientů v lázních v letech 1999-2009

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

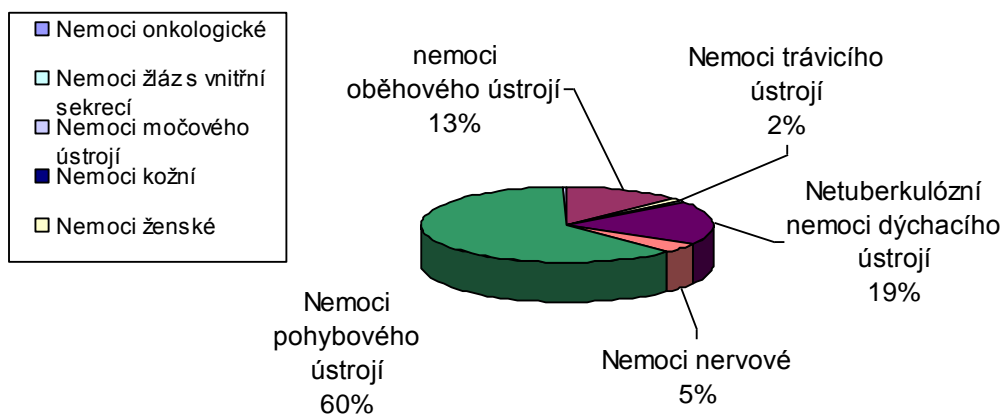
5.7. Lázeňská léčba podle indikačních skupin chorob

5.7.1. Samoplátecká léčba

Hosté přijíždějí do lázní z nejrůznějších důvodů, avšak nejčastěji za účelem léčení. V roce 2009 přijelo do českých a moravských lázní 111 089 plně platících tuzemců, kteří se nejčastěji léčili s indikací nemoci pohybového ústrojí (60%), nemoci dýchacího ústrojí (19%), dále nemoci oběhového ústrojí (13%). Rozložení počtu tuzemců (samoplátců) dle indikační skupiny v roce 2009 je znázorněno v grafu 8 a v roce 1999 v grafu v příloze 17.

V roce 2009 oproti roku 1999 došlo celkově k nárůstu počtu dospělých pacientů, ovšem dle indikačních skupin chorob došlo k nejvyššímu navýšení plně platících tuzemců u nemocí nervového systému (o 1940%), močového ústrojí (o 1343%), a dále u nemocí dýchacího ústrojí (o 1084%). V roce 1999 bylo nejčastější návštěvou lázní léčení pohybového ústrojí (60%), dýchacího ústrojí (19%) a oběhového ústrojí (13%).

Graf 8 Lázeňská péče v roce 2009 pro dospělé (tuzemci) podle indikačních skupin u plně platících pacientů

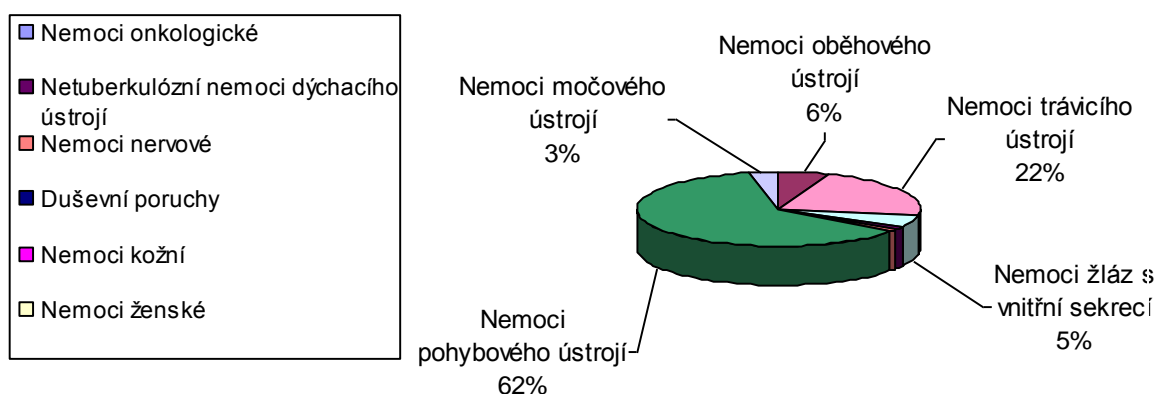

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

Cizinci v roce 2009 navštívili lázně v České republice nejčastěji z důvodu léčení nemocí pohybového ústrojí (62%), trávicího ústrojí (22%), dále oběhového ústrojí (6%). K nejvýznamnějšímu přírůstku dospělých zahraničních klientů došlo u nemocí ženských, kdy v roce 2009 přijelo téměř sedmkrát více pacientů než v roce 1999 a u nemocí nervových, kdy přijelo přibližně pětkrát více pacientů. V roce 1999 stejně jako v roce 2009 se nejčastěji vyskytovaly nemoci pohybového ústrojí (67%), trávicího ústrojí (12%) a oběhového ústrojí (11%). Lázeňská léčba pro cizince podle indikačních skupin v roce 2009

je zachycena v grafu 9 a v roce 1999 v grafu v příloze 18. V příloze 16 jsou uvedené základní elementární charakteristiky lázeňské léčby dospělých pacientů (tuzemců i cizinců).

Graf 9 Lázeňská péče v roce 2009 pro dospělé (cizinci) podle indikačních skupin u plně platicích pacientů

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

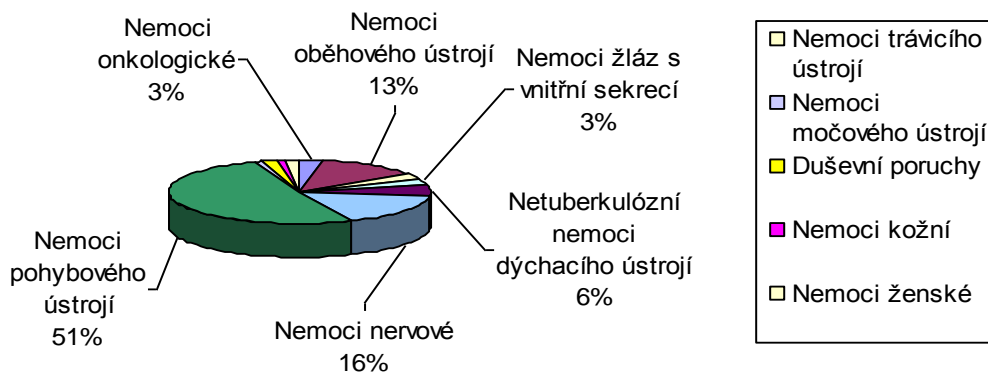
5.7.2. Na náklady zdravotního pojištění

Nejčastější indikací u dospělých pacientů léčících se na náklady zdravotního pojištění (KLP + PLP) v roce 2009 byly nemoci pohybového ústrojí, které tvořili 51% všech dospělých hostů, kteří přijeli do lázeňských zařízení v České republice, dále nemoci nervové (16%) a nemoci oběhového ústrojí (13%), jak je patrné i z grafu 10.

Jelikož charakter vývoje počtu dospělých pacientů komplexní a příspěvkové lázeňské léčby je ve sledovaném období klesající, snižují se i počty příjezdů dle indikačních skupin. K nejvýznamnějšímu snížení v roce 2009 oproti roku 1999 došlo u pacientů, u kterých se vyskytovali nemoci ženské (o 61%), nemoci močového ústrojí (o 52%) a nemoci trávicího ústrojí (o 48%).

V roce 1999 přijelo do českých lázeňských zařízení 49% tuzemců na náklady zdravotního pojištění, kteří se léčili na nemoci pohybového ústrojí, dále 14% na nemoci oběhového ústrojí a 12% na nemoci nervové. Graf roku 1999 je uveden v příloze 20 a základní statistické charakteristiky v příloze 19.

Graf 10 Lázeňská péče v roce 2009 pro dospělé podle indikačních skupin na náklady zdravotního pojištění

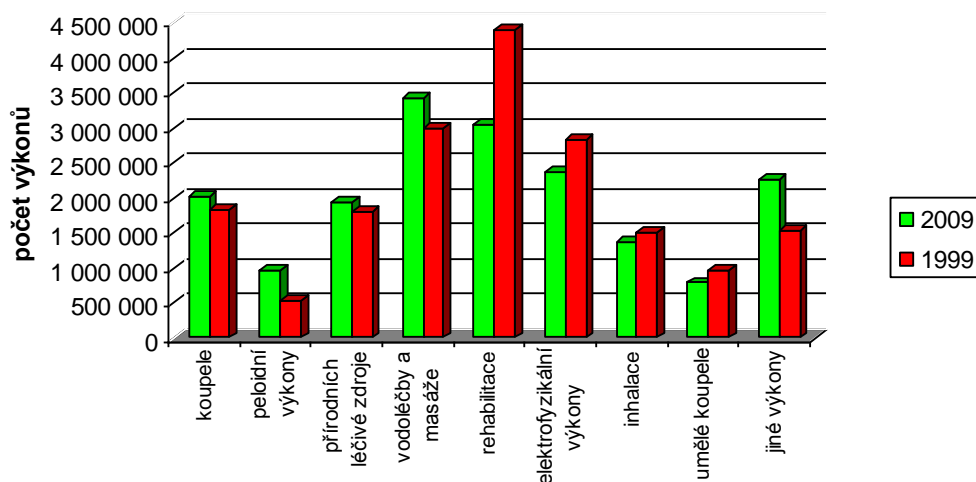

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

5.8. Léčebné výkony

Česká republika je velmi bohatá na přírodní léčivé zdroje. Mezi více než 18 miliony léčebnými výkony byly v roce 2009 nejvíce zastoupeny vodoléčby a masáže (18,88%), dále rehabilitace (16,73 %) a elektrofyziální výkony (13,05%). Situace byla odlišná v roce 1999, kdy mezi léčenými výkony značně převažovali rehabilitace (23,94%), dále vodoléčby a masáže (16,23%) a minerální a termální koupele (9,9%). Mezi lety 2009 a 1999 došlo k nejvýznamnější změně u rehabilitačních výkonů, počty rehabilitací klesly přibližně o 7%. Graf 11 zachycuje počty léčebných výkonů v roce 1999 a 2009. Počty jednotlivých výkonů a jejich oddíl je uveden v tabulce v příloze 21.

Graf 11 Léčebné výkony v roce 1999 a 2009

Zdroj: vlastní zpracování dle ÚZIS

5.9. Postavení lázeňství v odvětví cestovního ruchu

V České republice je na rozdíl od jiných druhů cestovního ruchu, které spadají pod ministerstvo místního rozvoje lázeňství organizačně začleněno do systému zdravotnictví a ústředním orgánem je ministerstvo zdravotnictví. Ovšem v lázeňských místech dochází k propojení zdravotně orientovaného cestovního ruchu s dalšími odvětvími cestovního ruchu a tedy i s ministerstvem pro místní rozvoj.

Odlišné postavení lázeňství od ostatních forem cestovního ruchu lze spatřovat také v tom jakým způsobem účastník cestovního ruchu hradí potřebné náklady na pobyt. Pokud má občan České republiky druh onemocnění, který je pro lázeňskou léčbu přímo indikován dle Indikačního seznamu onemocnění, může být lázeňský pobyt hrazen z nákladů zdravotního pojištění jako příspěvková lázeňská péče, nebo komplexní lázeňská péče. Jiní účastníci tuto možnost nemají.

V České republice bylo v roce 2009 evidováno 85 lázeňských léčebných zařízení s celkovou kapacitou 26 505 lůžek, což pro srovnání v poměru k celkové nabídce lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu (463 087 lůžek dle ČSÚ) představuje 5,72%.

K odlišnostem lázeňství a aktivního zahraničního cestovního ruchu v České republice patří i další skutečnosti:

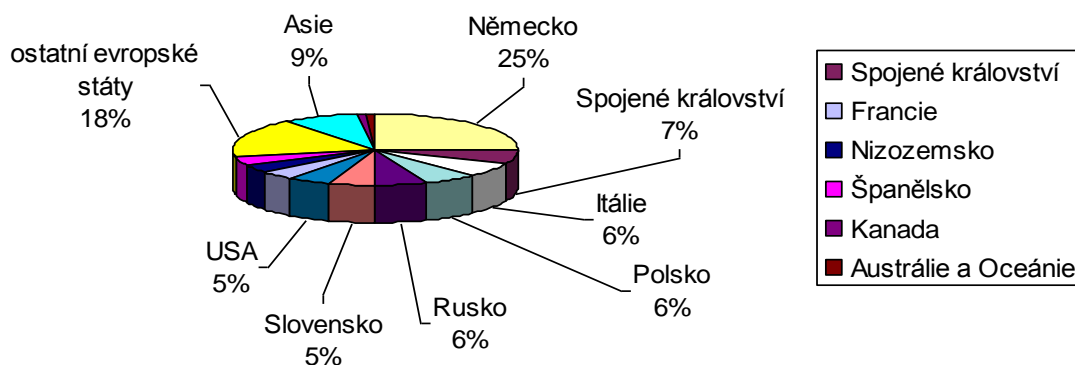
Průměrná délka pobytu zahraničního hosta v lázních v roce 2009 byla 12,8 dní, zatímco dle Českého statistického úřadu průměrná délka pobytu zahraničního hosta

v hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu byla 3,9 dní. To znamená, že pobyt zahraničního hosta v lázních v České republice je více jak třináásobně delší než v cestovním ruchu, jedná se tedy převážně o dlouhodobý cestovní ruch. S tím souvisí i průměrné denní výdaje zahraničního lázeňského hosta, které jsou vyšší než u krátkodobého cestovním ruchu.

I ve spotřebě je tak čerpáno širší spektrum služeb, než při krátkodobém pobytu.

V lázeňském cestovním ruchu je rovněž odlišná národností a demografická segmentace. Zatímco v odvětvích cestovního ruchu měli v roce 2009 největší zastoupení národnosti: Německo, které tvořilo 25% všech zahraničních příjezdů do hromadných ubytovacích zařízení, dále 9-ti % část tvořili zahraniční hosté z Asie (bez Ruska) a Spojené království Velké Británie a Severního Irska (7%). V grafu 12 je znázorněné národností rozložení zahraničních turistů , kteří se v roce 2009 ubytovali v hromadných ubytovacích zařízení České republiky.

Graf 12 Zahraniční hosté v hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu v roce 2009

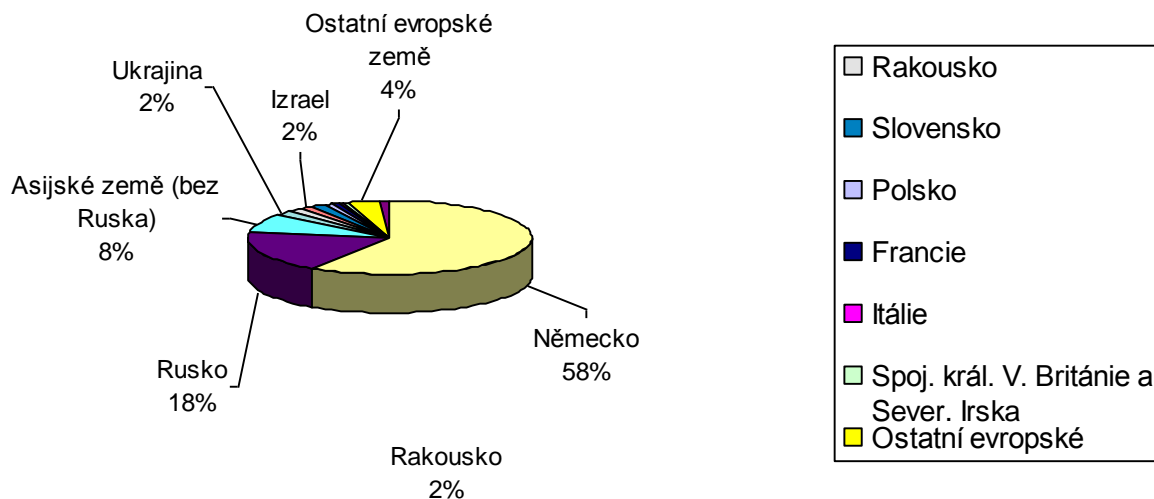

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

V odvětví lázeňství v roce 2009 největší část zahraničních hostů tvořili Němci (58%), Rusové (18%) a Asiaté (bez Rusů), jak je patrné z grafu 13. V tabulce v příloze 22 jsou uvedené počty zahraničních hostů v hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu a v lázeňských ubytovacích zařízení podle zemí v roce 2009.

V roce 2009 tvořili zahraniční hosté v lázeňských zařízení zhruba 5% všech zahraničních hostů, kteří přijíždějí do České republiky.

Graf 13 Zahraniční hosté v lázeňských ubytovacích zařízení podle zemí v roce 2009

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

5.10. Rozhodující vlivy a faktory rozvoje

Odvětví cestovního ruchu a s ním spojené lázeňství má významný dopad jak na regionální rozvoj, trh práce, podnikání, obchod, kulturu, tak i na dopravu a infrastrukturu, proto se domnívám, že je velmi důležité se zaměřit na vlivy a faktory, které veškeré odvětví cestovního ruchu ovlivňují.

Česká republika má díky svému výhodnému geografickému umístění, množství přírodních, kulturních a historických krás, vysoký potenciál k rozvoji cestovního ruchu. Aby využila tento potenciál měla by se zaměřit na odstranění slabých stránek a na využití příležitostí, které se jí naskýtají.

V rámci lázeňství by se Česká republika měla zaměřit na veškeré nevyužité možnosti, které by zvýšili počet zahraničních i domácích hostů. Jedná se především o nedostačující marketing ze strany lázeňských společností i státu a o částečnou zanedbanost lázeňské infrastruktury, která se týká jak stravovacích, ubytovacích, tak i doplňkových služeb. Jelikož dochází k stále vyšším nárokům klientů v souvislosti s rostoucím životním stylem, právě nižší úroveň lázeňských služeb by mohla odradit náročnější zahraniční návštěvníky.

Mezi rozhodující faktory, které ovlivňují rozvoj jak lázeňský cestovní ruch, tak i další odvětví cestovního ruchu patří aktuální politická situace v zemi, ekonomické prostředí a hospodářská politika, které jsou pro rozvoj cestovního ruchu velmi významné, dále socio-demografické faktory, zejména sociální problémy, jako je např. zločinnost mohou způsobit odrazení turistů, ale to by České republice hrozit nemělo, jelikož byla v roce 2002 Světovou organizací cestovního ruchu doporučena jako bezpečná turistická destinace. Mezi důležitý faktor působící na rozvoj lázeňství patří i životní prostředí. Obyvatelé oblastí s poškozeným životním prostředím vyhledávají formy venkovského cestovního ruchu nebo lázeňského cestovního ruchu, proto je důležité, aby se kvalitní životní prostředí zachovalo v místech lázeňského cestovního ruchu.

Mezi další důležité faktory, které mají vliv na rozvoj lázeňství patří způsoby financování zdravotnictví. V posledních letech dochází k poklesu plateb od zdravotních pojišťoven na lázeňskou léčbu a s tím souvisí i pokles domácích návštěvníků českých a moravských lázní.

5.11. Ekonomické souvislosti

Lázeňství, jakožto jedna z forem cestovního ruchu, má velký význam jak pro domácí, tak pro příjezdový cestovní ruch, neboť nabídka českého lázeňství spolu s historickými památkami je významnou atraktivitou českého cestovního ruchu.

Cestovní ruch spolu s lázeňstvím jsou významným zdrojem devizových příjmů od zahraničních hostů. V prvním čtvrtletí roku 2010 devizové příjmy činily 27 191,8 mil. Kč, výdaje 16 309,2 mil. Kč, tudíž saldo zahraničního obchodu bylo kladné. Lázeňství je důležitým zdrojem devizových příjmů především díky tomu, že průměrná doba pobytu zahraničního návštěvníka v lázeňském zařízení překračuje 12 dnů a je tak více jak třikrát delší než je průměrná doba pobytu zahraničního hosta v České republice a i výdaje jsou tak vyšší. Zatímco výdaje zahraničního návštěvníka v rámci krátkodobého cestovního ruchu činili v roce 2009 1547 Kč na osobu a den, výdaje zahraničního návštěvníka v rámci dlouhodobého cestovního ruchu byly 2453 Kč na osobu a den, což je téměř o 60% více.

Podobně jako další formy cestovního ruchu představuje lázeňství významný zdroj příjmů nejen státního sektoru, ale i obecního a soukromého sektoru. Cestovní ruch se také podílí na tvorbě hrubého domácího produktu. V roce 2009 se cestovní ruch podílel na HDP 2,9%, jednotlivé sektory cestovního ruchu nejsou z ekonomického hlediska

dlouhodobě sledovány. Cestovní ruch, jako obor náročný na kvalifikovanou pracovní sílu poskytuje i množství pracovních příležitostí, v roce 2009 se cestovní ruch podílel na celkové zaměstnanosti 4,56%.

Z ekonomického hlediska přináší lázeňství nepochybně prospěch pro celou ekonomiku, ale i pro ekonomický rozvoj jednotlivých lázeňských oblastí a regionů.

5.12. Perspektivy odvětví

Lázeňský cestovní ruch je rychle se rozvíjející a perspektivní odvětví. Dlouhodobě dochází v průměru k růstu jak zahraničních, tak tuzemských klientů včetně zvyšování počtu lůžkových kapacit a lázeňských zařízení.

Lázeňství je nedílnou součástí cestovního ruchu, neboť patří spolu s kulturními a historickými památkami a přírodními krásami k významným atraktivitám českého cestovního ruchu.

Česká republika má díky bohatému množství minerálních a termálních pramenů, léčivých vod a peloidů a příznivým klimatickým podmínkám širokou a rozmanitou nabídku lázeňské léčby, která je nezbytnou a nezastupitelnou součástí zdravotně-preventivní péče o pacienty. Výhodou je také vysoká koncentrace lázeňských míst na relativně malém území České republiky.

Lázeňské možnosti, dané přírodními podmínkami, dlouholetou tradicí, kvalitou lázeňských služeb a vysokou kvalifikací zdravotního personálu, umožňují další rozvoj a prosperitu do budoucnosti.

5.13. Návrhy a doporučení na rozvoj lázeňství

V zájmu dalšího rozvoje lázeňství bych doporučila se zaměřit v následujících letech především na:

- udržení dlouholeté tradice a dobré pověsti českého lázeňství díky vysoké úrovni léčebně zdravotní péče a technického vybavení zdravotní části lázeňských objektů,
- nabídku vzájemně si doplňujících služeb, tzv. balíčky služeb, které svojí komplexností můžou pokrýt hlavní požadavky klientů. Tyto služby by měli být i cenově výhodné, tzn. cena by měla být nižší než ceny samostatných služeb. Tím by se měla zvýšit spotřeba nabízených služeb hostů a snížit sezónnost,

- vytváření spolupráce mezi jednotlivými městy, lázeňskými místy a dodavateli lázeňských služeb a vytvoření tak kvalitnější nabídky, která osloví více potenciálních zákazníků,
- cílenou propagaci českého lázeňství v zahraničí,
- soustředění marketingu a propagace také na domácí klienty,
- podporování agentury Czech Tourism a dalších odborných sdružení,
- zesílení marketingu ze strany lázeňských společností a přilákat tak nové potenciální zákazníky,
- orientaci všech lázeňských zařízení na vylepšování svých služeb, jak v oblasti ubytování, tak i stravování,
- zvýšení kvality ubytovacího fondu s ohledem na rostoucí podíl samoplátecké a zahraniční klientely,
- akvizici stále širší klientely platících různými formami „hotovostních“ plateb, jelikož za poslední roky dochází spíše k poklesu plateb od zdravotních pojišťoven,
- životní prostředí a udržitelný rozvoj a zachovat tak příznivé klimatické podmínky pro lázeňství,
- zvýšení povědomí lidí o důležitosti vlastního zdraví, potřebě zdravého životního stylu a relaxace, což by mělo mít pozitivní vliv na zájem o lázeňské pobyty,
- konkurenci lázním v podobě nabídky služeb nezdravotních zařízení, relaxační a rehabilitační služby, služby alternativní medicíny,
- rozšíření nabídky kulturně společenských programů v podobě pořádání hudebních, filmových a divadelních festivalů, které napomůžou k propagaci lázeňského místa u nás i v zahraničí,
- zkrácené pobyty pro různé sociální skupiny a rozšiřování pro ně nabídky programů, jelikož trendem poslední doby je zkracování pobytu, a to především u tuzemských klientů, kteří si lázeňskou péči hradí na vlastní náklady,
- zachování trendu příjezdu zahraničních hostů do lázeňských zařízení z důvodu ekonomických přínosů pro lázeňské subjekty a významných devizových příjmů pro stát.

6. ZÁVĚR

Lázeňská léčba je komplexní lékařsky vedený postup využívající přírodních léčivých zdrojů, doplněný kombinovanou léčbou fyzikálními a rehabilitačními metodami, dietou, medikamenty, psychoterapií a vlivem režimu lázeňského prostředí. V České republice lázeňská léčba kombinuje účinek přírodních léčivých zdrojů, mezi kterými jsou nejvíce zastoupeny vodoléčby a masáže, a klimatických podmínek. Mezi nejvýznamnější české a moravské lázně patří tzv. Západočeský trojúhelník (Karlovy Vary, Mariánské lázně, Františkovy lázně), dále Jáchymov, Teplice, Poděbrady, Lázně Jeseník a Luhačovice. Tyto lázně jsou současně nejnavštěvovanějšími. Lázeňská místa jsou zastoupena kromě, dvou krajů Praha a Vysočina, v celé České republice. Výjimečné postavení má v lázeňství České republiky Karlovarský kraj, i když patří mezi nejmenší kraje, je zde koncentrováno nejvíce lázeňských míst a lázeňských společností. Druhým nejdůležitějším krajem z hlediska lázeňství je Olomoucký kraj.

Ve sledovaném období 1999 až 2009 počet lázeňských zařízení neustále stoupal. V roce 2009 bylo v provozu 85 lázeňských zařízení, od roku 1999 počet zařízení vzrostl o 60%. Od roku 1999 do roku 2009 dochází také k zvyšování počtu soukromých lázeňských léčebných zařízení a zároveň k úbytku státních léčebných zařízení, což je zčásti způsobené celospolečenskými přeměnami po roce 1989, kdy byly lázně privatizovány a celá řada lázeňských objektů se vrátila původním majitelům. V současnosti jsou jako státní lázeňská zařízení provozovány Lázně Bludov, Karlova Studánka a Jánské lázně.

S rozvojem lázeňských zařízení částečně souvisí i charakter lůžkové kapacity v lázeňských zařízeních. V analyzovaném období docházelo v průměru každoročně k nárůstu lůžkové kapacity, ovšem k nejdynamičtějšímú růstu došlo v roce 2000 a 2003, pravděpodobně vlivem transformace ubytovacích služeb. Z analýzy budoucího vývoje trendu u lůžkové kapacity bylo vypočítáno, že k bude docházet k růstu i v dalších dvou letech 2010 a 2011. V Karlovarském kraji se nachází téměř polovina (49,4%) veškeré lůžkové kapacity.

I počet všech hostů se ve sledovaném období v průměru každoročně zvyšoval a bude narůstat, podle prognózy budoucího vývoje, i v letech 2010 a 2011. Z hlediska jednotlivých skupin je situace odlišná, k růstu dochází u dospělých pacientů, rekordním rokem v počtu příjezdů se stal rok 2008 (včetně tuzemců a cizinců), ale u dětí a dorostu se

počet snižuje, je to dáno zřejmě tím, že děti a dorost jezdí do lázní především na návrh svého ošetřujícího lékaře a jelikož v posledních letech dochází k poklesu plateb od zdravotních pojišťoven, které hradí léčbu v lázních, snižuje se i počet dětských pacientů.

Lázeňská péče může být hrazena z nákladů zdravotních pojišťoven jako komplexní lázeňská péči (plně hrazená zdravotní pojišťovnou) a příspěvková lázeňská péče, která je hrazena částečně nebo z vlastních nákladů. Ve sledovaném období docházelo ke snižování počtu pacientů na náklady zdravotních pojišťoven a naopak docházelo k významnému růstu počtu tuzemců, kteří si hradí lázeňskou péči na vlastní náklady a cizinců. Cizinci, mezi nimiž jsou v lázních ČR nejvíce zastoupeni občané Spolkové republiky Německo a Ruské federace, tvořili v roce 2009 většinu všech lázeňských hostů. Hlavní důvodem rostoucího počtu tuzemců a cizinců, kteří si lázeňskou léčbu hradí ze svých nákladů, je patrně rozšíření nabídky českých lázní, zejména zvýšení nabídky relaxačních a ozdravných pobytů.

V lázeňských léčebnách pro dospělé (na náklad zdravotního pojištění) byly v roce 2009 nejčastější indikací nemoci pohybového ústrojí (51%) a nemoci nervové (16%). U cizinců jsou nejvíce zastoupené nemoci pohybového ústrojí (62%) a trávicího ústrojí (22%) a u tuzemců, kteří si léčbu hradí na své náklady, nemoci pohybového ústrojí (60%) a trávicího (14%).

K významným trendům, které se prosazují v českém lázeňství, patří zkracující se průměrná délka pobytu, a to především u tuzemských samoplátců, je to způsobené převážně snižujícím se podílem tradičních léčebných pobytů a rostoucí poptávkou po programech zaměřených na relaxaci a regeneraci.

Lázeňství, jako jedna z forem cestovního ruchu má velký význam jak pro domácí, tak pro příjezdový cestovní ruch, neboť nabídka českého lázeňství spolu s historickými památkami je významnou atraktivitou českého cestovního ruchu.

Podobně jako další formy cestovního ruchu představuje lázeňství významný zdroj příjmů soukromého, komunálního a státního sektoru. Podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu a devizových příjmů a poskytuje množství pracovních příležitostí. Patří mezi sektory ekonomiky s vysokým potenciálem růstu.

7. POUŽITÁ LITERATURA

- [1] *CzechTourism* [online]. 2011 [cit. 2011-02-13]. Statistiky. Dostupné z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/statistiky-2/aktualni-informace/do-ceska-prijelo-loni-63-milionu-zahranicnich-turistu.html>>.
- [2] Drobná, J., Morávková, E. *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2010. ISBN 978-80-7373-079-6
- [3] Hesková, M. *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-948-3
- [4] Hindls, R., Hronová, S., Novák, I. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. Praha: Management press, 2000. ISBN 80-7261-013-9
- [5] Horner, S., Swarbrooke, J. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0202-9
- [6] Indrová, J. *Cestovní ruch*. Praha: Oeconomika, 2009. ISBN 978-80-245-1569-4
- [7] Knop, K. *Lázeňství, ekonomika a management*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-717-6
- [8] Lacina, K. *Management a marketing cestovního ruchu*. Praha: Express, 2010. ISBN 978-80-7408-035-7
- [9] Macháček, O., Majer, F. a kol. *Statistika II*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. ISBN 17-316-80
- [10] Malá, V. *Cestovní ruch*. Praha: Oeconomika, 1999. ISBN 80-7079-443-7
- [11] Mlejnková, L. *Lázeňství*. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1278-5
- [12] Oriška, J. *Služby v cestovním ruchu*. Praha: Idea Servis, 2010. ISBN 978-80-85970-68-5
- [13] Petrů, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis, 2007. ISBN 978-80-85970-55-5
- [14] Seifertová, V. *Marketing v lázeňském cestovním ruchu*. Praha: Progoline, 2003. ISBN 80-86592-00-6
- [15] Svatošová, A., Kába, B., Prášilová, M. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat*. Praha: PEF ČZU, 2004. ISBN 80-213-1189-4
- [16] Zelenka, A. *Marketing cestovního ruchu*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-95-2

8. PŘÍLOHY

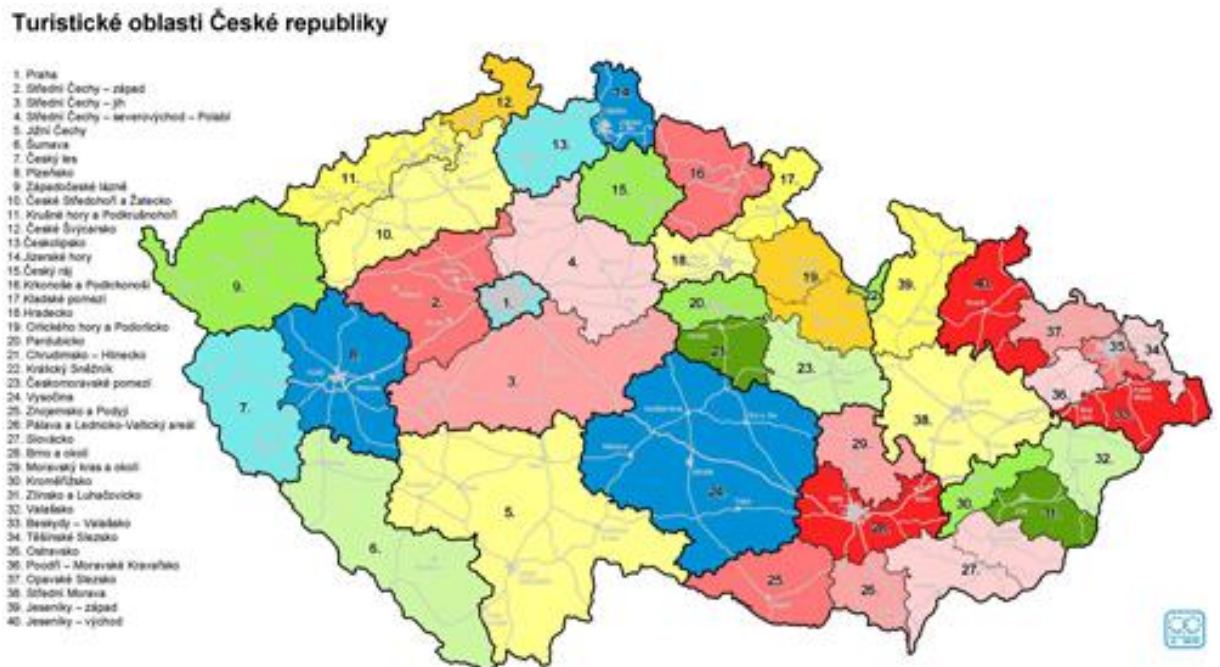
- Příloha 1* Mapa turistických regionů
- Příloha 2* Mapa turistických oblastí
- Příloha 3* Vývoj počtu státních a nestátních lázeňských zařízení
- Příloha 4* Přehled základních charakteristik počtu lázeňských zařízení
- Příloha 5* Přehled základních charakteristik vývoje lůžkové kapacity
- Příloha 6* Lůžková kapacita lázeňských zařízení dle krajů
- Příloha 7* Regionální rozložení lázeňských míst a společenství (r.2009)
Rozloha a střední stav obyvatel jednotlivých krajů
- Příloha 8* Přehled základních charakteristik vývoje počtu všech lázeňských hostů
dospělých pacientů, dětských pacientů a dorostu
- Příloha 9* Přehled základních charakteristik vývoje počtu dospělých pacientů
- Příloha 10* Přehled základních charakteristik vývoje počtu dětských pacientů a dorostu
- Příloha 11* Přehled základních elementárních charakteristik vývoje počtu pacientů
komplexní lázeňské léčby
- Příloha 12* Přehled základních elementárních charakteristik vývoje počtu pacientů
příspěvkové lázeňské léčby
- Příloha 13* Přehled základních elementárních charakteristik vývoje počtu tuzemských
pacientů
- Příloha 14* Přehled základních elementárních charakteristik vývoje počtu cizinců
- Příloha 15* Vývoj průměrné délky pobytu pacientů v lázních
- Příloha 16* Lázeňská péče pro dospělé (včetně tuzemců a cizinců) podle indikačních
skupin chorob u plně platících pacientů
- Příloha 17* Lázeňská péče v roce 1999 pro dospělé (tuzemci) podle indikačních skupin
u plně platících pacientů
- Příloha 18* Lázeňská péče v roce 1999 pro dospělé (cizinci) podle indikačních skupin u
plně platících pacientů
- Příloha 19* Lázeňská péče pro dospělé - počet přijatých pacientů na náklad zdrav.
pojištění podle indikačních skupin
- Příloha 20* Lázeňská péče v roce 1999 pro dospělé na náklady zdravotního pojištění
podle indikačních skupin
- Příloha 21* Léčebné výkony v roce 1999 a 2009

Příloha 22 Zahraniční hosté v lázeňských ubytovacích zařízeních hromadných
ubytovacích zařízeních cestovního ruchu podle zemí v roce 2009

Příloha 1 Mapa turistických regionů

Příloha 2 Mapa turistických oblastí

Zdroj: Czech Tourism

Příloha 3 Vývoj počtu státních a nestátních lázeňských zařízení

rok	počet lázeňských zařízení celkem	počet nestátních zařízení	počet státních zařízení
1999	53	45	8
2000	63	46	17
2001	68	49	19
2002	68	51	17
2003	82	65	17
2004	83	68	15
2005	85	74	11
2006	85	78	7
2007	85	80	5
2008	84	82	3
2009	85	82	3
BI [%] 2009/1999	160,38	182,22	37,50

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 4 Přehled základních charakteristik počtu lázeňských zařízení

rok	počet lázeňských zařízení celkem	$\Delta_t^{(1)}$	$\Delta_t^{(2)}$	k_t	k_t [%]	r_t	BI [%]
1999	53						
2000	63	10		1,1887	118,87	18,87	118,8679
2001	68	5	-5	1,0794	107,94	7,94	128,3019
2002	68	0	-5	1,0000	100,00	0,00	128,3019
2003	82	14	14	1,2059	120,59	20,59	154,717
2004	83	1	-13	1,0122	101,22	1,22	156,6038
2005	85	2	1	1,0241	102,41	2,41	160,3774
2006	85	0	-2	1,0000	100,00	0,00	160,3774
2007	85	0	0	1,0000	100,00	0,00	160,3774
2008	84	-1	-1	0,9882	98,82	-1,18	158,4906
2009	85	1	2	1,0119	101,19	1,19	160,3774
průměr		3,20		1,0510	105,10	5,10	

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 5 Přehled základních charakteristik vývoje lůžkové kapacity

rok	lůžková kapacita celkem	$\Delta t^{(1)}$	$\Delta t^{(2)}$	k_t	k_t [%]	r_t	BI [%]
1999	20 687						
2000	22 179	1 492		1,0721	107,21	7,21	107,2123
2001	22 532	353	-1 139	1,0159	101,59	1,59	108,9186
2002	22 972	440	87	1,0195	101,95	1,95	111,0456
2003	25 058	2 086	1 646	1,0908	109,08	9,08	121,1292
2004	25 260	202	-1 884	1,0081	100,81	0,81	122,1057
2005	25 235	-25	-227	0,9990	99,90	-0,10	121,9848
2006	25 770	535	560	1,0212	102,12	2,12	124,5710
2007	25 737	-33	-568	0,9987	99,87	-0,13	124,4115
2008	25 490	-247	-214	0,9904	99,04	-0,96	123,2175
2009	26 505	1 015	1 262	1,0398	103,98	3,98	128,1239
průměr	24 311	582		1,0256	102,56	2,56	

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 6 Lůžková kapacita lázeňských zařízení dle krajů

rok	Karlovarský	BI [%]	Ústecký	BI [%]	Liberecký	BI [%]
2000	9444		1302		622	
2009	13090	138,61	1083	83,18	689	110,77
rok	Plzeňský	BI [%]	Jihočeský	BI [%]	Středočeský	BI [%]
2000	420		1014		837	
2009	404	96,19	1488	146,75	932	111,35
rok	Královehradecký	BI [%]	Pardubický	BI [%]	Jihomoravský	BI [%]
2000	1597		575		166	
2009	1480	92,67	576	100,17	2433	1 465,66
rok	Zlínský	BI [%]	Olomoucký	BI [%]	Moravskoslezský	BI [%]
2000	1952		2437		1813	
2009	2167	111,01	2433	99,84	1851	102,10

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 7 Regionální rozložení lázeňských míst a společenství (r.2009)

Rozloha a střední stav obyvatel jednotlivých krajů

Kraj	Počet lázeňských míst ¹	Počet lázeňských firem ¹	Rozloha kraje v km ²⁽²⁾	Počet obyvatel ³
Karlovarský	6	31	3 314	307 962
Ústecký	3	3	5 335	836 128
Liberecký	2	2	3 163	438 238
Plzeňský	1	1	7 561	571 199
Jihočeský	3	5	10 056	637 015
Středočeský	2	4	11 016	1 239 673
Královehradecký	4	3	5 335	554 511
Pardubický	1	1	4 519	515 868
Jihomoravský	2	2	7 065	1 150 009
Zlínský	3	8	3 964	591 303
Olomoucký	6	7	5 159	328 320
Moravskoslezský	3	3	5 535	1 249 356
Praha	0	0	496	1 242 956
Vysočina	0	0	6 925	515 329
Celkem	36	70	78 864	10 491 492

Zdroj: ¹ ÚZIS, ² ČSÚ, ³ ČSÚ, stav k 1.7. 2009

Příloha 8 Přehled základních charakteristik vývoje počtu všech lázeňských hostů dospělých pacientů, dětských pacientů a dorostu

rok	Hosté v lázeňských zařízeních	$\Delta_t^{(1)}$	$\Delta_t^{(2)}$	k_t	k_t [%]	r_t	BI [%]
1999	238 522						
2000	275 811	37 289		1,1563	115,63	15,63	1,156
2001	304 835	29 024	-8 265	1,1052	110,52	10,52	1,278
2002	295 968	-8 867	-37 891	0,9709	97,09	-2,91	1,241
2003	298 994	3 026	11 893	1,0102	101,02	1,02	1,254
2004	309 258	10 264	7 238	1,0343	103,43	3,43	1,297
2005	314 298	5 040	-5 224	1,0163	101,63	1,63	1,318
2006	327 078	12 780	7 740	1,0407	104,07	4,07	1,371
2007	346 556	19 478	6 698	1,0596	105,96	5,96	1,453
2008	383 414	36 858	17 380	1,1064	110,64	10,64	1,607
2009	378 181	-5 233	-42 091	0,9864	98,64	-1,36	1,586
součet	3 472 915						
průměr	315 720	13 966		1,05	104,86	4,86	

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 9 Přehled základních charakteristik vývoje počtu dospělých pacientů

rok	Lázeňská péče pro dospělí	$\Delta_t^{(1)}$	$\Delta_t^{(2)}$	k_t	k_t [%]	r_t	BI [%]
1999	220 645						
2000	257 453	36 808		1,1668	116,68	16,68	1,167
2001	286 981	29 528	-7 280	1,1147	111,47	11,47	1,301
2002	279 089	-7 892	-37 420	0,9725	97,25	-2,75	1,265
2003	283 426	4 337	12 229	1,0155	101,55	1,55	1,285
2004	294 102	10 676	6 339	1,0377	103,77	3,77	1,333
2005	299 359	5 257	-5 419	1,0179	101,79	1,79	1,357
2006	314 207	14 848	9 591	1,0496	104,96	4,96	1,424
2007	333 970	19 763	4 915	1,0629	106,29	6,29	1,514
2008	373 328	39 358	19 595	1,1178	111,78	11,78	1,692
2009	367 463	-5 865	-45 223	0,9843	98,43	-1,57	1,665
součet	3 310 023						
průměr	300 911	14 682		1,05	105,40	5,40	

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 10 Přehled základních charakteristik vývoje počtu dětských pacientů a dorostu

rok	Lázeňská péče pro děti a dorost	$\Delta_t^{(1)}$	$\Delta_t^{(2)}$	k_t	k_t [%]	r_t	BI [%]
1999	17 877						
2000	18 358	481		1,0269	102,69	2,69	1,027
2001	17 854	-504	-985	0,9725	97,25	-2,75	0,999
2002	16 879	-975	-471	0,9454	94,54	-5,46	0,944
2003	15 568	-1 311	-336	0,9223	92,23	-7,77	0,871
2004	15 156	-412	899	0,9735	97,35	-2,65	0,848
2005	14 939	-217	195	0,9857	98,57	-1,43	0,836
2006	12 871	-2 068	-1 851	0,8616	86,16	-13,84	0,720
2007	12 586	-285	1 783	0,9779	97,79	-2,21	0,704
2008	10 086	-2 500	-2 215	0,8014	80,14	-19,86	0,564
2009	10 718	632	3 132	1,0627	106,27	6,27	0,600
součet	162 892				953		
průměr	27 149	-715,90		0,95	173,27	-4,70	

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 11 Přehled základních elementárních charakteristik vývoje počtu pacientů komplexní lázeňské léčby

rok	KLP	$\Delta t^{(1)}$	$\Delta t^{(2)}$	k_t	k_t [%]	r_t	BI [%]
1999	120 012						
2000	125 975	5 963		1,0497	104,97	4,97	104,97
2001	129 885	3 910	-2 053	1,0310	103,10	3,10	108,23
2002	130 038	153	-3 757	1,0012	100,12	0,12	108,35
2003	130 202	164	11	1,0013	100,13	0,13	108,49
2004	127 598	-2 604	-2 768	0,9800	98,00	-2,00	106,32
2005	119 695	-7 903	-5 299	0,9381	93,81	-6,19	99,74
2006	106 869	-12 826	-4 923	0,8928	89,28	-10,72	89,05
2007	104 927	-1 942	10 884	0,9818	98,18	-1,82	87,43
2008	101 196	-3 731	-1 789	0,9644	96,44	-3,56	84,32
2009	108 025	6 829	10 560	1,0675	106,75	6,75	90,01
součet	1 304 422						
průměr	118 584	-1 198,70		0,99	99,08	-0,92	

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 12 Přehled základních elementárních charakteristik vývoje počtu pacientů příspěvkové lázeňské léčby

rok	PLP	$\Delta t^{(1)}$	$\Delta t^{(2)}$	k_t	k_t [%]	r_t	BI [%]
1999	23 205						
2000	24 914	1 709		1,0736	107,36	7,36	107,36
2001	23 639	-1 275	-2 984	0,9488	94,88	-5,12	101,87
2002	21 017	-2 622	-1 347	0,8891	88,91	-11,09	90,57
2003	19 915	-1 102	1 520	0,9476	94,76	-5,24	85,82
2004	19 163	-752	350	0,9622	96,22	-3,78	82,58
2005	18 267	-896	-144	0,9532	95,32	-4,68	78,72
2006	18 650	383	1 279	1,0210	102,10	2,10	80,37
2007	15 714	-2 936	-3 319	0,8426	84,26	-15,74	67,72
2008	15 162	-552	2 384	0,9649	96,49	-3,51	65,34
2009	15 111	-51	501	0,9966	99,66	-0,34	65,12
součet	214 757						
průměr	19 523	-809,40		0,96	96,00	-4,00	

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 13 Přehled základních elementárních charakteristik vývoje počtu tuzemských pacientů

rok	Tuzemští klienti	$\Delta t^{(1)}$	$\Delta t^{(2)}$	k_t	k_t [%]	r_t	BI [%]
1999	24 035						
2000	31901	7 866		1,3273	132,73	32,73	132,73
2001	35 744	3 843	-4 023	1,1205	112,05	12,05	148,72
2002	35701	-43	-3 886	0,9988	99,88	-0,12	148,54
2003	30 955	-4 746	-4 703	0,8671	86,71	-13,29	128,79
2004	45 301	14 346	19 092	1,4634	146,34	46,34	188,48
2005	55 862	10 561	-3 785	1,2331	123,31	23,31	232,42
2006	66 756	10 894	333	1,1950	119,50	19,50	277,74
2007	91 953	25 197	14 303	1,3774	137,74	37,74	382,58
2008	113041	21 088	-4 109	1,2293	122,93	22,93	470,32
2009	111 123	-1 918	-23 006	0,9830	98,30	-1,70	462,34
součet	642 372						
průměr	58 397	8 708,80		1,18	117,95	17,95	

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 14 Přehled základních elementárních charakteristik vývoje počtu cizinců

rok	Zahraniční klienti	$\Delta t^{(1)}$	$\Delta t^{(2)}$	k_t	k_t [%]	r_t	BI [%]
1999	71 120						
2000	93021	21 901		1,3079	130,79	30,79	130,79
2001	115 567	22 546	645	1,2424	124,24	24,24	162,50
2002	109 212	-6 355	-28 901	0,9450	94,50	-5,50	153,56
2003	117 922	8 710	15 065	1,0798	107,98	7,98	165,81
2004	117196	-726	-9 436	0,9938	99,38	-0,62	164,79
2005	120 474	3 278	4 004	1,0280	102,80	2,80	169,40
2006	134 803	14 329	11 051	1,1189	111,89	11,89	189,54
2007	133 962	-841	-15 170	0,9938	99,38	-0,62	188,36
2008	154 015	20 053	20 894	1,1497	114,97	14,97	216,56
2009	143 922	-10 093	-30 146	0,9345	93,45	-6,55	202,37
součet	1 311 214						
průměr	119 201	7 280,20		1,08	107,94	7,94	

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 15 Vývoj průměrné délky pobytu pacientů v lůžkách

rok	KLP	r_t	PLP	r_t	tuzemci	r_t	cizinci	r_t
1999	26		21,1		10,5		15,5	
2000	25,5	-1,92	20,3	-3,79	9,5	-9,52	14,3	-7,74
2001	25,4	-0,39	21,1	3,94	9,6	1,05	14,5	1,40
2002	25,3	-0,39	20,4	-3,32	9,6	0,00	15	3,45
2003	25,5	0,79	20,7	1,47	9,4	-2,08	14,9	-0,67
2004	25,9	1,57	20,5	-0,97	8,5	-9,57	14,7	-1,34
2005	25,9	0,00	20,7	0,98	7,5	-11,76	14,3	-2,72
2006	26,1	0,77	20,5	-0,97	7,1	-5,33	14,1	-1,40
2007	25,9	-0,77	21,2	3,41	6,8	-4,23	13,5	-4,26
2008	25,7	-0,77	21,2	0,00	6,2	-8,82	13,6	0,74
2009	25,3	-1,56	21,1	-0,47	6,3	1,61	12,8	-5,88
průměr	25,7	-0,3	20,8	0,0	8,3	-4,9	14,3	-1,8

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 16 Lázeňská péče pro dospělé (včetně tuzemců a cizinců) podle indikačních skupin chorob u plně platících pacientů

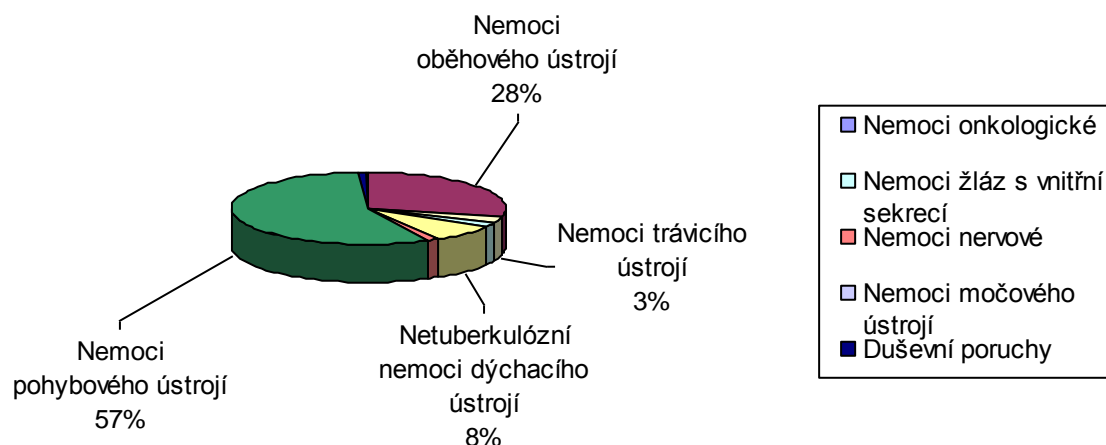
rok	I.				II.				III.				IV.			
	počet pacientů		BI [%]		počet pacientů		BI [%]		počet pacientů		BI [%]		počet pacientů		BI [%]	
	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]
1999	27	137			6825	7614			701	8509			546	2494		
2009	49	184	181	134	14 000	8 230	205	108	1 870	31 150	267	366	448	7 755	82	311

rok	V.				VI.				VII.				VIII.			
	počet pacientů		BI [%]		počet pacientů		BI [%]		počet pacientů		BI [%]		počet pacientů		BI [%]	
	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]
1999	1900	1582			277	362			13453	48295			47	1341		
2009	20 590	1 905	1 084	120	5 373	1636	1 940	452	67 998	87 403	505	181	631	4 777	1 343	356

rok	IX.				X.				XI.			
	počet pacientů		BI [%]		počet pacientů		BI [%]		počet pacientů		BI [%]	
	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]	tuzemci	cizinci	BI [%]	BI [%]
1999	200	763							49	23		
2009	0	19	0	2	1	8			129	154	263	670

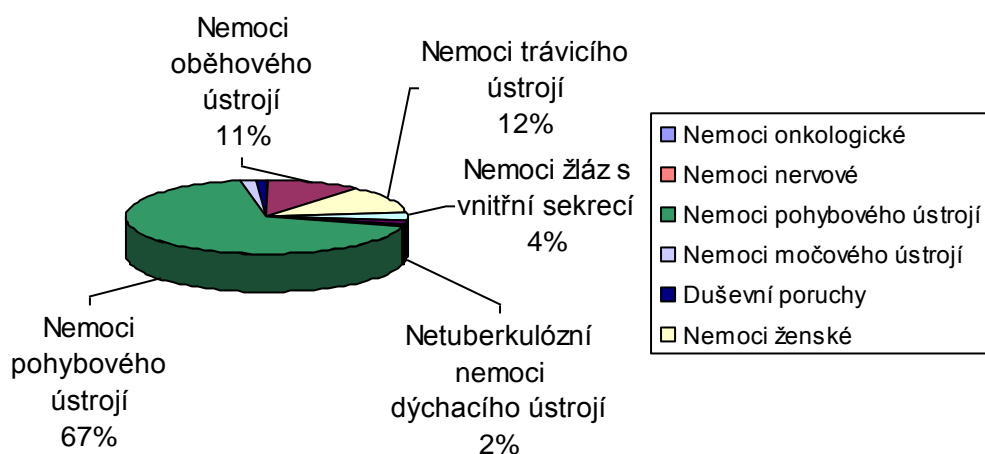
I.	Nemoci onkologické	VI.	Nemoci nervové
II.	nemoci oběhového ústrojí	VII.	Nemoci pohybového ústrojí
III.	Nemoci trávicího ústrojí	VIII.	Nemoci močového ústrojí
IV.	Nemoci žláz s vnitřní sekrecí	X.	Nemoci kožní
V.	Netuberkulózní nemoci dýchacího ústrojí	XI.	Nemoci ženské

Příloha 17 Lázeňská péče v roce 1999 pro dospělé (tuzemci) podle indikačních skupin u plně platicích pacientů

Zdroj: ÚZIS, vlastní zpracování

Příloha 18 Lázeňská péče v roce 1999 pro dospělé (cizinci) podle indikačních skupin u plně platicích pacientů

Zdroj: ÚZIS, vlastní zpracování

Příloha 19 Lázeňská péče pro dospělé - počet přijatých pacientů na náklad zdrav. pojištění podle indikačních skupin

Lázeňská péče pro dospělé - počet přijatých pacientů na náklad zdrav. pojištění podle indikačních skupin						
	I.		II.		III.	
rok	počet pacientů	BI [%]	počet pacientů	BI [%]	počet pacientů	BI [%]
1999	1940		17 450		5 270	
2009	3099	159,74	14852	85,112	2718	51,575

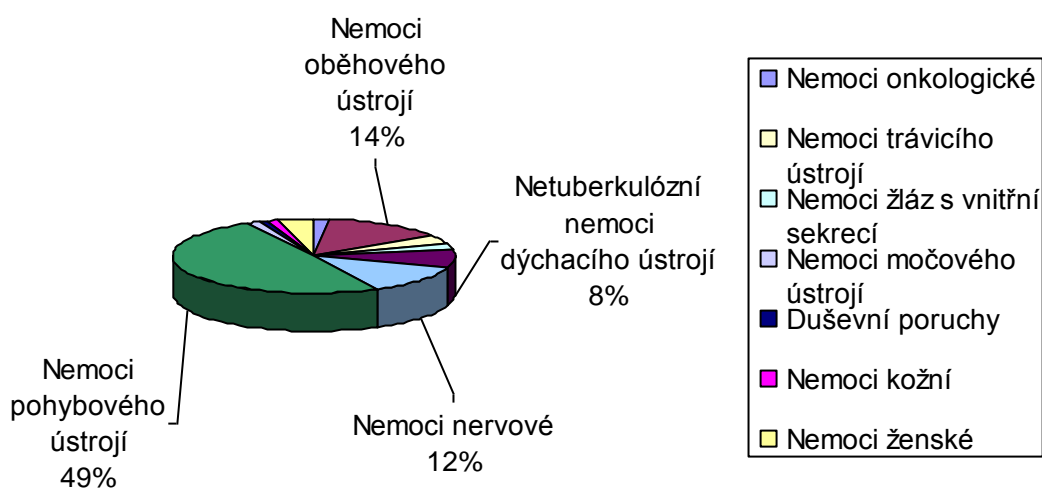
	IV.		V.		VI.	
rok	počet pacientů	BI [%]	počet pacientů	BI [%]	počet pacientů	BI [%]
1999	3 573		9859		15 159	
2009	3309	92,611	6956	70,555	18547	122,35

	VII.		VIII.		IX.	
rok	počet pacientů	BI [%]	počet pacientů	BI [%]	počet pacientů	BI [%]
1999	62340		1915		1543	
2009	57507	92,247	916	47,833	1995	129,29

	X		XI.	
rok	počet pacientů	BI [%]	počet pacientů	BI [%]
1999	1291		5160	
2009	1248	96,669	2006	38,876

Zdroj: ÚZIS, vlastní výpočty

Příloha 20 Lázeňská péče v roce 1999 pro dospělé na náklady zdravotního pojištění podle indikačních skupin

Zdroj: ÚZIS, vlastní zpracování

Příloha 21 Léčebné výkony v roce 1999 a 2009

rok	Druh výkonu	počet výkonů	podíl v %
1999	koupele	1 822 536	9,90
	peloidní výkony	532 669	2,89
	přírodních léčivé zdroje	1 810 403	9,84
	vodoléčby a masáže	2 987 665	16,23
	rehabilitace	4 407 090	23,94
	elektrofyzikální výkony	2 832 827	15,39
	inhalace	1 515 031	8,23
	umělé koupele	972 334	5,28
	jiné výkony	1 527 203	8,30
	celkem	18 407 758	

rok	Druh výkonu	počet výkonů	podíl v %
2009	minerální a termální koupele	2 019 741	11,11
	peloidní výkony	963 568	5,30
	přírodních léčivé zdroje	1 929 467	10,62
	vodoléčby a masáže	3 431 324	18,88
	rehabilitace	3 040 882	16,73
	elektrofyzikální výkony	2 372 587	13,05
	inhalace	1 371 647	7,55
	umělé koupele	783 873	4,31
	jiné výkony	2 262 520	12,45
	celkem	18 175 609	

Zdroj: ÚZIS, vlastní zpracování

Příloha 22 Zahraniční hosté v lázeňských ubytovacích zařízení hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu podle zemí v roce 2009

Zahraniční hosté v lázeňských ubytovacích zařízení podle zemí v roce 2009	
Německo	176 560
Rusko	54 102
Asijské země (bez Ruska)	23 579
Ukrajina	6 456
Rakousko	5 515
Izrael	4 466
Slovensko	4 345
Polsko	3 012
Francie	1 907
Itálie	1 802
Spoj. král. V. Británie a Sever. Irska	1 592
Ostatní evropské země	11 079
USA	3 304
zahraniční hosté celkem	306 048

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Zahraniční hosté v hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu v roce 2009	
Německo	1 393 112
Spojené království	371 346
Itálie	357 492
Polsko	341 136
Ruská federace	326 895
Slovensko	287 810
Spojené státy	274 311
Francie	223 901
Nizozemsko	203 764
Španělsko	194 406
ostatní evropské státy	985 620
Asie	504 670
Kanada	45 549
Austrálie a Oceánie	60 779
zahraniční hosté celkem	6 032 370

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování